

Interreg

Līdzfinansē
EIROPAS SAVIENĪBA

Latvija – Lietuva

Panorāmas maršruta 3.darbņica

Z/s Lejaskroķi

17.07.2026.

- 10:00 Tiekamies Z/s Lejaskroķi, rīta kafija
- 10:30 Alise ģismā pastāstīs par Panorāmas maršrutu
- 10:45 Liene Lote Ćemme no tūroperatora "Travel Biiz" stāstīs par tūrisma maršrutu un kolektīvu programmu veidošanu, grupu vadītāja darbu, sadarbības ķēdēm tūrismā, vietējās kopienas nozīmi
- 12:00 Dace Laiva no Skaisto dārzu darbnīcas - par Ainavas vērtējums lokālā mērogā
- 13:00 Pusdienu zupa
- 13:40 Praktiski darbojamies ar ainavas vērtēšanu
- 16:00 Diskusijas, noslēgums

Panorama

KURZEMES
PLĀNOŠANAS
REĢIONS

Dace Laiva

Ainavas novērtējums un plānošana lokālā mērogā. Tradicionālā lauku ainava

17.07.2026. Lejaskroķi

Dace Laiva PAR MANI

BULDURU DĀRZKOPĪBAS TEHNIKUMS

DAIĻDĀRZNIECĪBA

SIA «GARTENS»

APSTĀDĪJUMU PROJEKTĒŠANA, PROJEKTU VADĪŠANA

LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS UNIVERSITĀTE

AINAVU ARHITEKTŪRA, BAKALURA GRĀDS VIDES ZINĀTNĒ

CĒSU NOVADA PAŠVALDĪBA

ARHITEKTA PALĪGS, AINAVU ARHITEKTE

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

MAĢISTRA GRĀDS DABAS ZINĀTNĒS (VIDE)

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS

TERITORIJAS PLĀNOTĀJA, AINAVU DĀRGUMI
VIDZEMES KULTŪRAS PROGRAMMAS KOORDINATORE

LATVIJAS BIOZINĀTŅU UN TEHNOĻOĢIJU UNIVERSITĀTE

MAĢISTRA GRĀDS AINAVU ARHITEKTŪRĀ

OGRES TEHNIKUMS

PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBAS
PROGRAMMAS LEKTORE

SIA SKAISTO DĀRZU DARBNĪCA

VADĪTĀJA, AINAVU ARHITEKTE

VIDZEMES PIEMĒRS

LOKĀLA MĒROGA PLĀNOJUMS

Kāpurkalns

Mērija – izstrādāt anavau pāšu un vāstnaga kultūrvēsturiskās nodzmes teritorijas apzīmējumam, atbilstot un pārvērtot. Pāšņ pāšņot anavau nodzme, pavērtot uzmanību kultūrvēsturiskam mēģenam un tā apzīmēšanai anavau.

Istērnējā mērija – tradīcijas lauku anavau Pēšnagā.

Istērnējā mērija un anavau:

- visa vīda lauksaimnieciskā darbība,
- lauksaimnieciskās darbības dalībnieku ar tūluma un apdzīvot, radošības, pakaļpauzmi sniegšanu.

Rīcības:

- pasākumus īstenošanai sāpūnāna ezem,
- ezem izstrādi izstrāde,
- informācija par vāstnaga.

Skaistākās lauku anavau izdevīgumu vērtējuma ir:

Vīna kaim, mēģenotā – mēģenotā oļi, jūrmalas pāšņ, gārnis kungs, kapāta, Gāpja, apdzīvot mēģi, Alauda vāstnaga, vāstnaga ir oļa lauku vīna, apdzīvot lauku, reģis, kokuamni, šķēpju kungs, Elia kaim, Tēģnāna, Zodiā.

Sēji – Pantene

[illegible]

Dauškāni

[illegible][illegible]

**TRADICIONĀLĀS LAUKU AINAVAS LOKĀLA
MĒROGA PLĀNOŠANAS METODIKA.
VIDZEMES PIEMĒRS**

Ainavu arhitektūras un plānošanas profesionālā maģistra

studiju programmā

Dace Laiva
Ainavas novērtējums un plānošana lokālā mērogā
17.07.2026. Lejaskroķi

TRADICIONĀLĀ LATVIJAS AINAVA

- VALSTS SIMBOLS
- VĒRTĪBA AR KO LEPOJAMIES
- KULTŪRAS PIEREDZES PAMATS
- PIEDERĪBAS IZJŪTA LATVIJAI

Latvijas Kultūras kanons

Ainavas

Abavas senielejas ainava

Abavas senielejas ainava. Foto: Miks Užans.

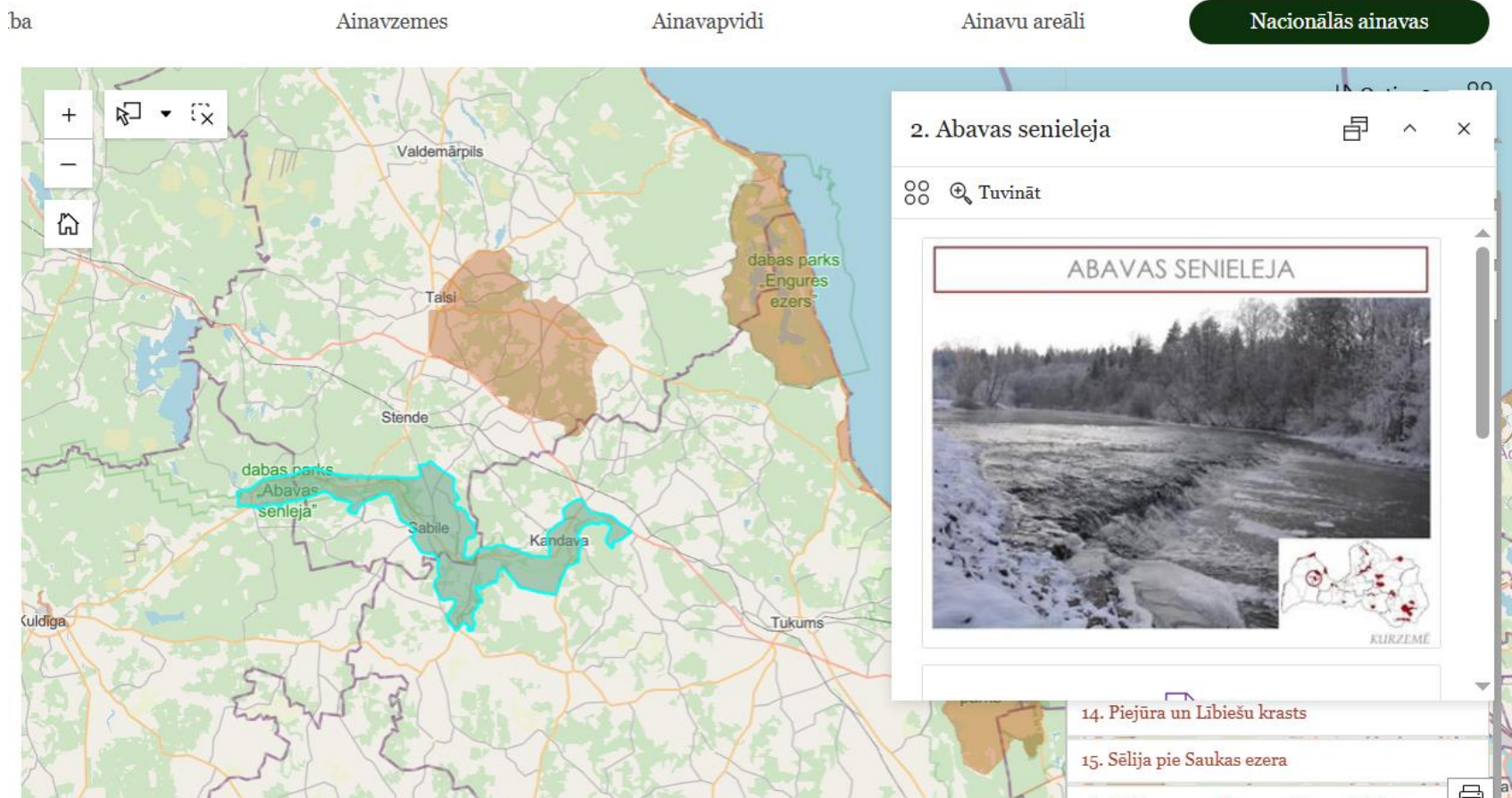
- dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma kopums,
- Abavas senielejas forma un uzbūve (terasētās nogāzes, pieteku dziļās ieļas, gravas, palienas), ģeoloģisko nogulumu dažādība,
- cilvēku saimnieciskās aktivitātes, kas izpaužas mežu un lauku mijā.
- Izteismīgais reljefs un augu valsts daudzveidība,
- vizuāli pievilcīgas ainavu telpas, kas skatam paveras no senielejas nogāzēm un pamatkrasta.

<https://kulturaskanons.lv/list/?l=8#landscapes>

TRADICIONĀLĀ LATVIJAS AINAVA

- AINAVU ATLANTS
- NACIONĀLAS NOZĪMES AINAVISKI VĒRTĪGAS TERITORIJAS

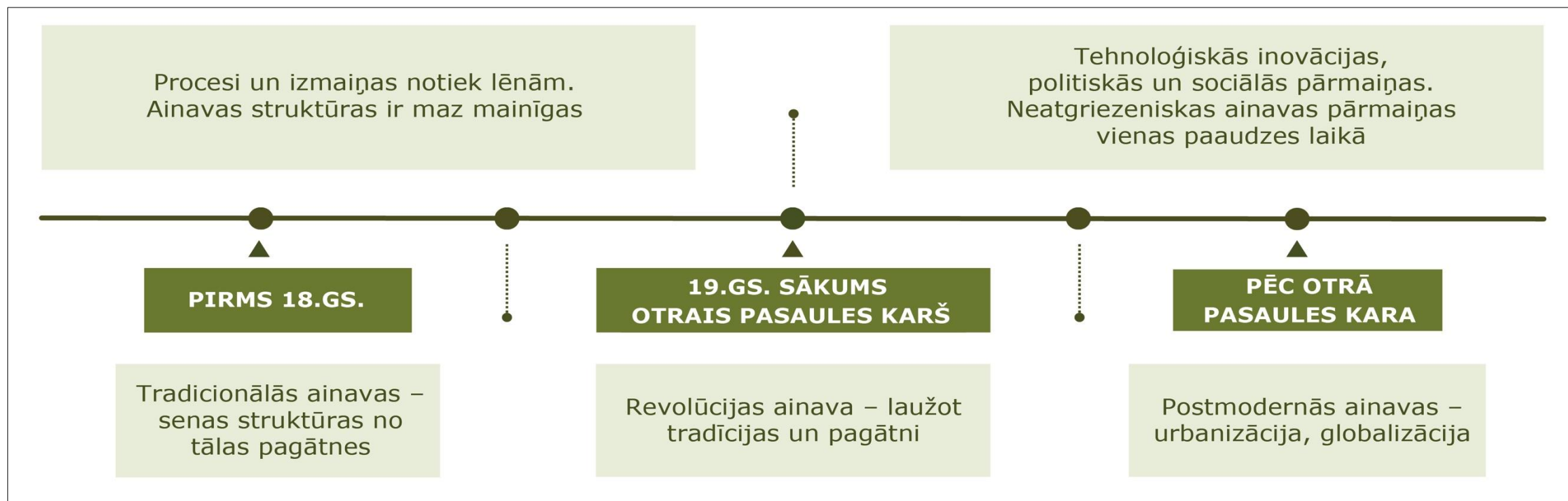
Kurzemes simboliskā ainava, kas reprezentē Latvijas skaistumu un daudzveidību vienā no trim izcilākajām upju senielejām — Abavas senielejā ar Imulas un Amulas lejteces kanjonveida ielejām ar gadu tūkstošos veidojušos dabas un kultūras mantojumu. Latvijas mēroga unikalitāti ainavai piešķir izteiktā **Abavas senielejas** forma un uzbūve ar terasētajām nogāzēm, pieteku dziļajām ielejām, gravām un palienēm, kā arī ģeoloģisko nogulumu dažādība, kas kopā noteikušas cilvēku saimnieciskās aktivitātes, izpaužoties mežu un lauku mijā.

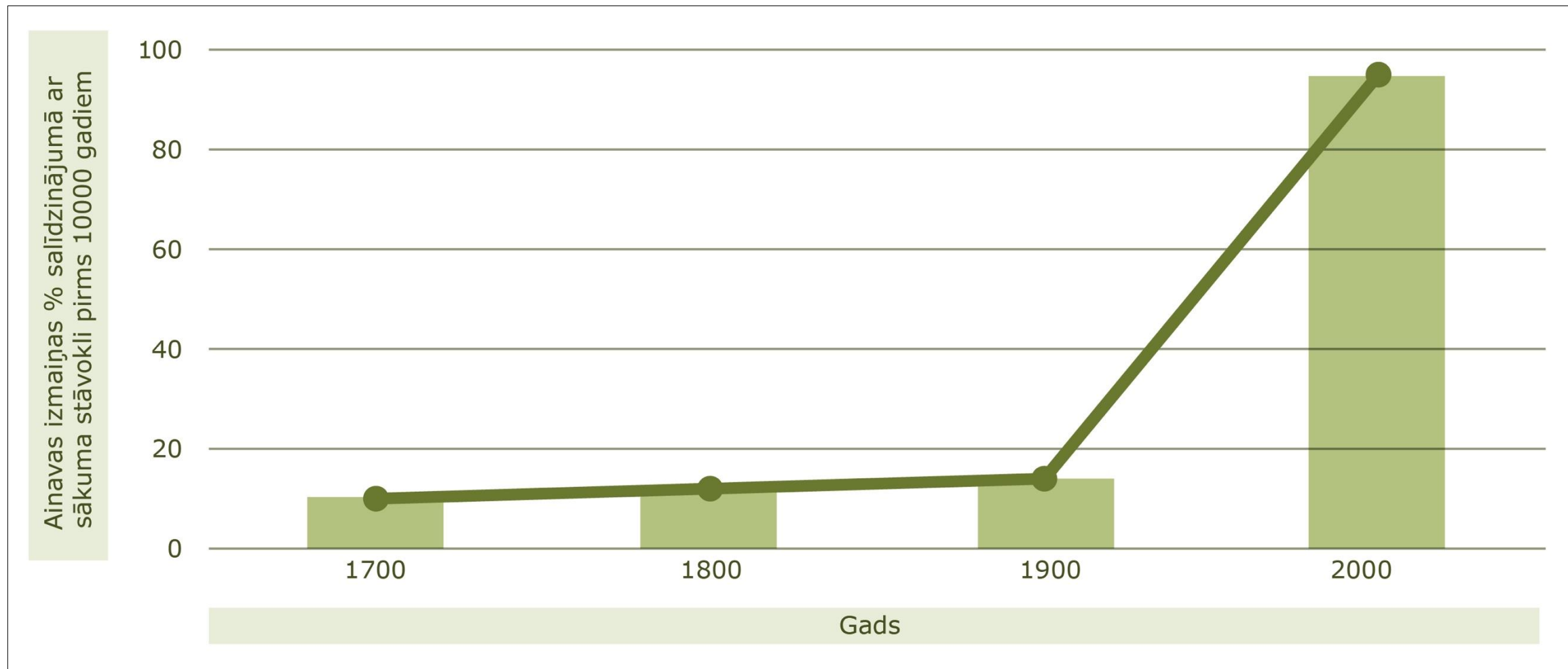
<https://experience.arcgis.com/experience/>

TERMINS – KAS IR TRADICIONĀLĀ AINAVA?

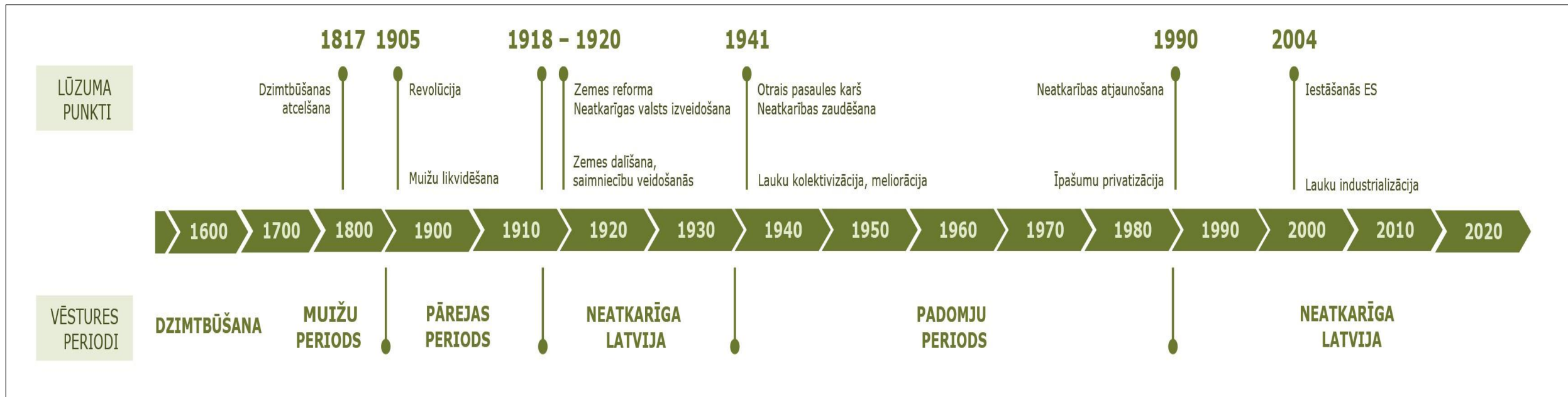
- Marks Antrops, beļģu ainavu pētnieks, 1985.g.
- Flandrijas reģions Beļģijā
- Vēsturiskā izcelsme un nepārtrauktība ainavu formās
- Veidojusies gadsimtiem ilgi
- Izmaiņas ir stabilas un norit lēnām

AINAVAS ATTĪSTĪBAS TEMPS

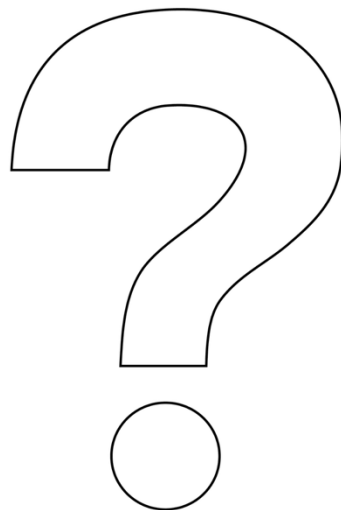
AINAVAS ATTĪSTĪBAS POSMI, LŪZUMA PUNKTI

VAI VARI NOSAUKT KĀDAS RAKSTURĪGAS AINAVAS PĀRMAIŅAS NOTIKUŠAS LŪZUMA PUNKTOS?

JĒDZIENU SKAIDROJUMS

- KAS TEV IR TRADICIONĀLA LAUKU AINAVA?

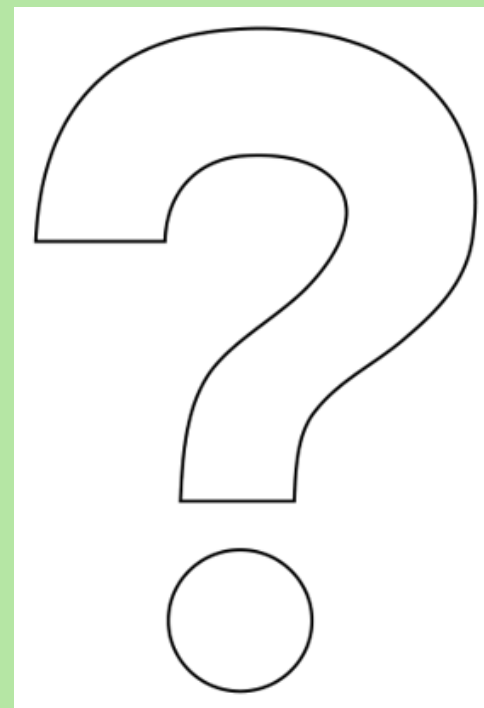
JĒDZIENU SKAIDROJUMS

- Tradicionālas ainavas – saglabā vēsturisko izcelsmi un nepārtrauktību ainavu formās
- Tipiskas ainavas – raksturo noteiktus procesus, laikmetu vai ainavu tipu
- Reliktu ainavas – senas, noturīgas, vēsturiskas ainavu struktūras
- Kultūrainavas – atspoguļo cilvēku rīcības un viņu apdzīvotās telpas mijiedarbību
- Latvijas lauku ainava – kā to uztver sabiedrība un raksturo eksperti, veidojusies Latvijas agrārās reformas laikā
- Izcilas ainavas – īpašas, universālas, izcilas ainavas vērtības, ko atpazīst visi
- Ikdienas ainavas – visas cilvēku apdzīvotās ainavas
- Mikro ainava – neliela teritorija, kurā iespējams klasificēt sīkus ainavas elementus
- Lokāla mēroga ainavas plāns – pētījums mērogā 1:10 000, kur detalizācija ir būtiska.

TRADICIONĀLĀS AINAVAS IZPRATNE/ VĒRTĪBAS

- Principi un ainavas elementi, kas bija būtiski viensētu veidošanās laikā
- Ainava tiek idealizēta un romantizēta
- Zemes lietojuma veidi, ainavas struktūra
- Fiziskā vide un vietējā kultūra
- Tradīcijas
- Ainavas elementi
 - lieli koki,
 - alejas,
 - tradīciju un rituālu vietas,
 - akmeņi,
 - viensētas
 - ainavas mozaīka
 - ceļu tīkli
 - lauku struktūras

**NOSAUC, KAS TAVUPRĀT
IR TRADICIONĀLĀS
AINAVAS ELEMENTI**

AINAVAS VĒRTĪBU APDRAUDĒJUMS

- Attīstības spiediens – lauksaimniecība, mežsaimniecība, infrastruktūra, aizsardzība
- Vides spiediens – piesārņojums, atkritumu apsaimniekošana, klimata izmaiņas
- Dabas katastrofas
- Tūrisma noslodze
- Iedzīvotāju skaita izmaiņas

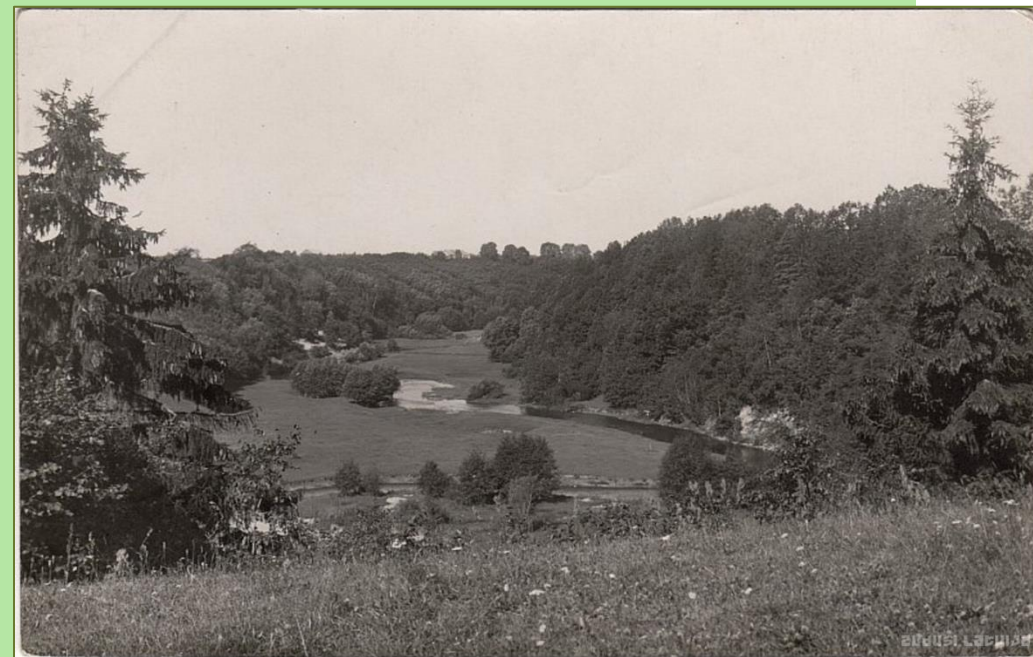

	5	4	3	2	1
Lielu ražošanas objektu (biogāzes lielmēroga ražotnes, vēja turbīnas un vēja ģeneratori, solārie paneļi) integrēšana	Raksturojums Upju ainava, kur īpaši aizsargājamās teritorijas veido būtisku teritorijas identitāti, ir ar augstu jutīgumu pret lielu ražošanas objektu izvietojumu. Ieteikumi Teritorijā nav pieļaujama enerģijas ieguves infrastruktūras attīstība.				
	5	4	3	2	1
Tūrisma un rekreācijas infrastruktūras (izklaides un rekreācijas centri, kempingi, viesu nami) attīstība un plūsmas ar sezonālu raksturu	Raksturojums Ainavas, kuru dominējošu raksturu veido upes un to ielejas, un kuras, galvenokārt, iekļaujas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir ar augstu ainavas jutīgumu pret tūrisma un/vai rekreācijas attīstību. Ieteikumi Upēm ir liela vērtība, ko rada to īpašās, estētiskās un dabiskās iezīmes, kuras jāaizsargā ar pasākumiem un darbībām, ievērojot ilgtspējības kritērijus, tādējādi saglabājot to ceļu un ar upēm saistīto kultūras mantojumu un veicinot dabisko upju krastu atjaunošanu un uzlabošanu. Apzināt un saglabāt upju ieleju skatus no skatupunktiem un simboliskām vietām, kā arī skatus no ielejas uz apkārtnējo teritoriju, ņemot vērā vietas reljefa īpatnības. Upes, kas plūst cauri pilsētu teritorijām, ir jāuzskata par nozīmīgiem ainavas elementiem pilsētplānošanā, izveidojot pārejas zonas, lai mīkstinātu pilsētas ietekmi un nodrošinātu labāku vizuālo uztveri starp ūdens ainavu un pilsētas publisko telpu.				

AINAVAS JŪTĪGUMS PRET IZMAIŅU PROCESIEM

- Ainavas mainība ir nepārtraukts un dinamisks process
 - Zūd ainavas daudzveidība un savdabība
 - Ainavas elementu izzušana
 - Izzūd zemes apsaimniekošanas veidi un tradīcijas, līdz ar to izzūd izteiksmīgi ainavas elementi
 - Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās
 - Saglabājas atsevišķi vēstures liecību liecinieki
-
- KO DARĪT?
 - Piemērotu vadlīniju izstrāde, izpratnes veicināšana,
 - Iesaiste un aktīva līdzdalība
 - Ierobežojumu noteikšana pret apdraudošiem ieguldījumiem,
 - Kultūrainavas uzturēšanas atbalsts, tai skaitā finansiāls

<https://www.zudusilatvija.lv/objects/object/18392/>

AINAVU AIZSARDZĪBAS NORMATĪVAIS REGULĒJUMS

EIROPAS LĪMENIS

Eiropas līmeņa attīstības plānošanas dokumenti dažādās tematiskajās jomās

ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija; Eiropas ainavu konvencija; ES Zaļās infrastruktūras stratēģija; Zaļais kurss; Konvencija Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai u.c.

NACIONĀLAIS LĪMENIS

Latvijas Valsts līmeņa attīstības plānošanas dokumenti

Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija; Latvijas Nacionālais attīstības plāns; Ainavu politikas ieviešanas plāns u.c.

Nozaru attīstības plānošanas dokumenti un normatīvie akti

REĢIONĀLAIS LĪMENIS

Plānošanas reģioni/ reģionālā attīstība

Reģionu attīstības plānošanas dokumenti

NOVADU LĪMENIS

Pašvaldības

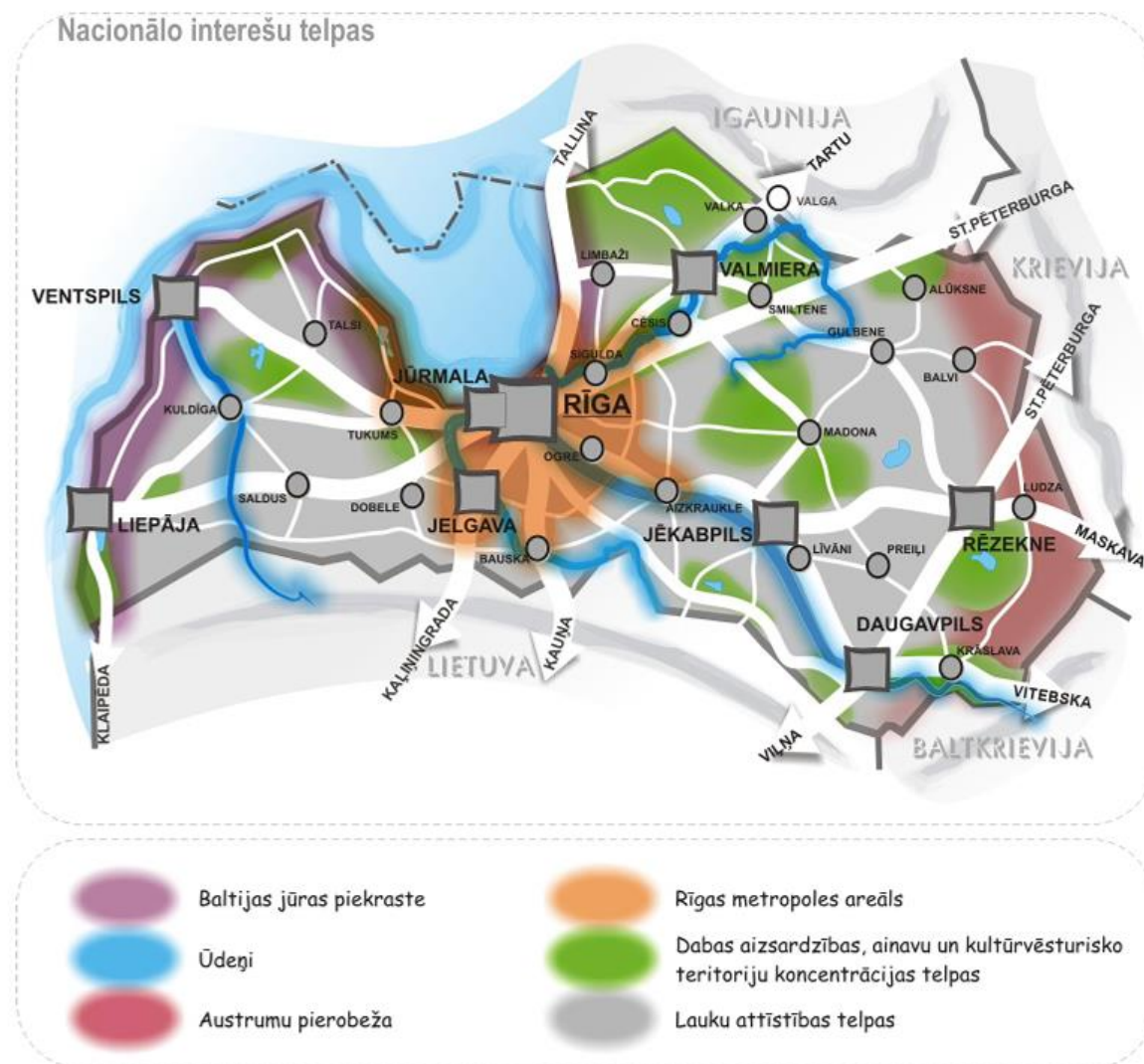
Pilsētu un novadu attīstības plānošanas dokumenti un normatīvie akti – teritoriju plānojumi, tematiskie plānojumi, teritoriju apbūves un izmantošanas noteikumi

VIETAS LĪMENIS

Atsevišķu teritoriju plānojumi, individuālie aizsardzības dokumenti

AINAVU AIZSARDZĪBAS NORMATĪVAIS REGULĒJUMS

- **Eiropas ainavu konvencija** - ainavas ir svarīga cilvēku dzīves kvalitātes daļa jebkurā vietā, gan pilsētās un laukos, gan degradētos, gan augstvērtīgos apvidos, gan apvidos, kas atzīti par izcili skaistiem un ikdienišķās teritorijās
- **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija** (Latvija 2030) - nacionālo interešu telpas - izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli ar mērķi saglabāt Latvijas savdabību un ainavas

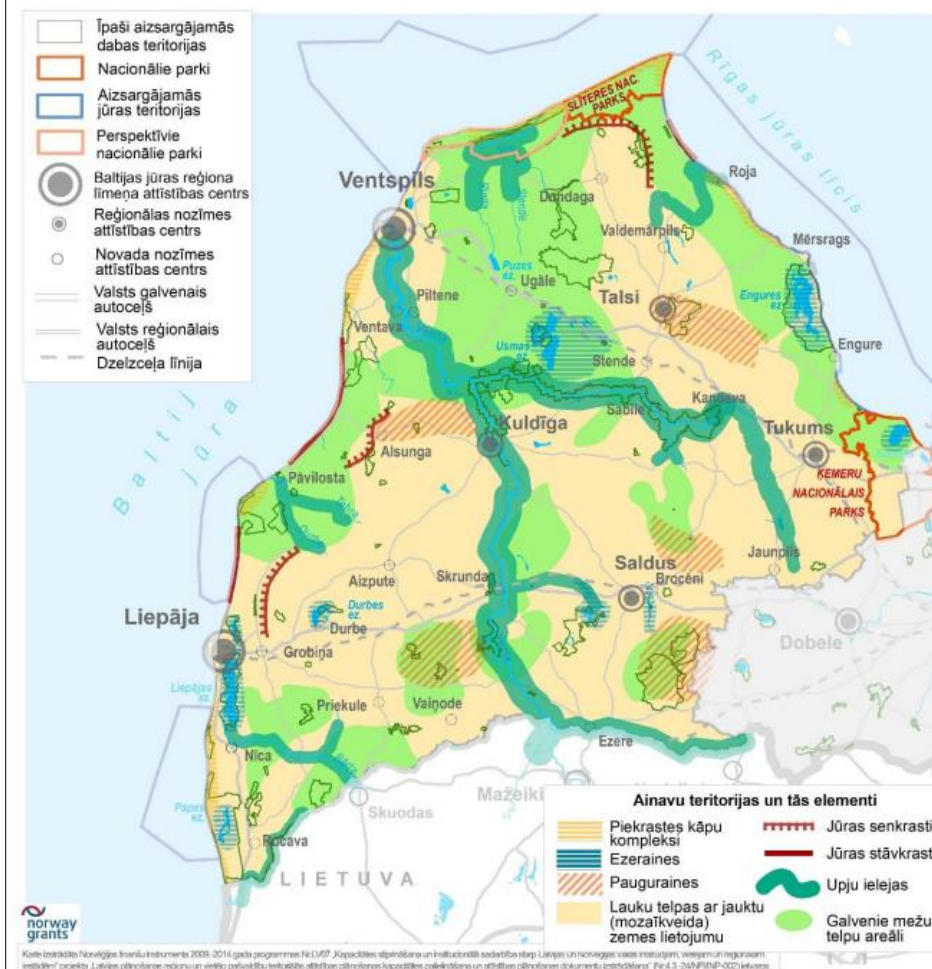
AINAVU AIZSARDZĪBAS NORMATĪVAIS REGULĒJUMS

Kurzemes plānošanas reģiona IAS

- Dabas un cilvēku veidotā kultūrvidē mijiedarbībā veido ainavas, kas tiek saprastas ar vienoto dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Dabas ainavas nosaka dabas apstākļi un zemes izmantošanas vēsture, kas lielā mērā ietekmē kultūrvidi.
- Ainavu vērtību nenosaka tikai aizsardzības statuss vai vērtējums materiālā izpausmē. Bieži vien tā ir sabiedrībā sakņotas pārmantotas sapratnes par to, kas ir pieņemami, skaisti, iederīgi, lietišķi – nepieciešami.

Kurzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2030.gadam

11.attēls. Dabas un ainaviski vērtīgās teritorijas

AINAVA SABIEDRĪBAS UZTVERĒ

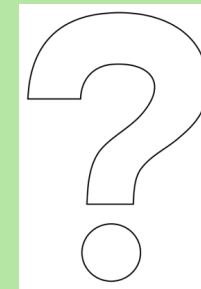
Pašvaldības teritorijas plānojums

Adrese: «Kroķi», Matkules pagasts, Tukuma novads

Spēkā esošs Teritorijas plānojums: Kandavas novada teritorijas plānojums 2011.- 2023.gadam

Izstrādē: Tukuma novada teritorijas plānojums

Nav TIN 5 teritorijas, ir Dabas parks - Abavas senleja

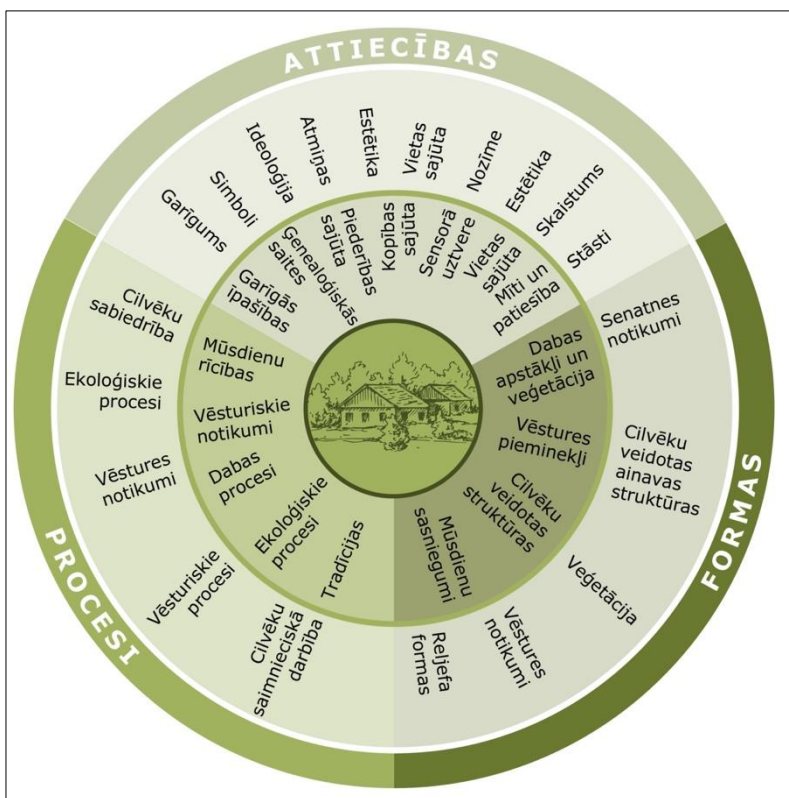

KĀ ATRAŠANĀS DABAS PARKĀ SARGĀ/ PALĪDZ SAGLABĀT KONKRĒTĀS VIETAS AINAVU?

Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi paredz, ka pašvaldības var noteikt ainaviski vērtīgās teritorijas (TIN5). Ainaviski vērtīgās teritorijas nosaka un attēlo teritorijas plānojumos un lokālplānojumos ar konkrētām robežām, aizsardzības mērķiem un izmantošanas ierobežojumiem, līdz ar to šis kļūst par juridiski saistošu plānošanas instrumentu

AINAVA SABIEDRĪBAS UZTVERĒ

- Cilvēks ir ainavas sastāvdaļa un ainava ir cilvēka un dabas mijiedarbības rezultāts
- Cilvēki ainavas piedzīvo un salīdzina to, ko uztver, ar to, ko atceras.
- Katrai vietai un katram cilvēkam vērtības var būt citādas

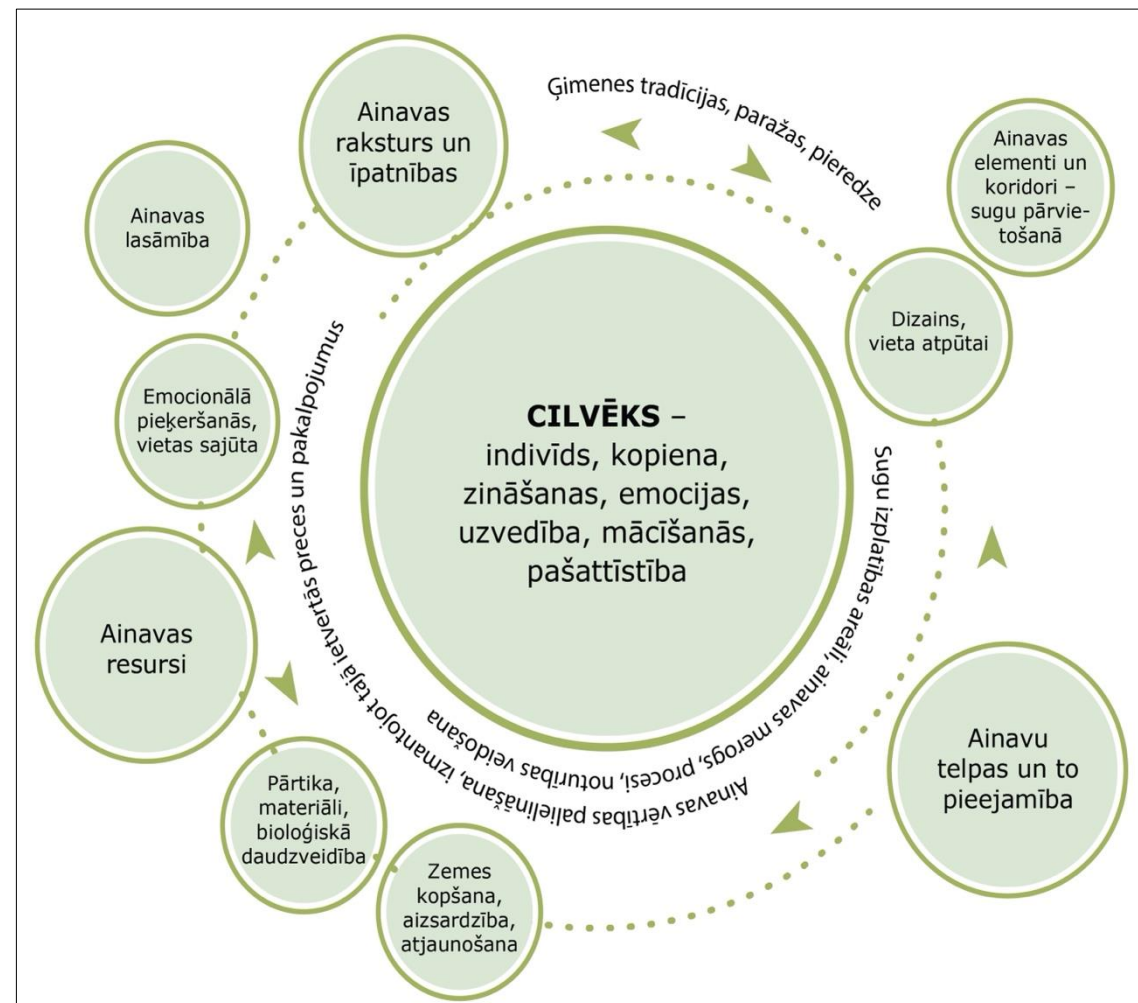

https://visitkandava.lv/lauku_labumi/lejaskroki-zs

AINAVA SABIEDRĪBAS UZTVERĒ

- uzticības veidošana un iedzīvotāju motivēšana aktīvi iesaistīties kopienas dzīvē sekmē vietējo demokrātiju un teritorijas attīstību, vietējās ainavas pārvaldību, stiprinot lepnumu par savu vietu.
- Vietas sajūta zināmā mērā ir sociāla parādība un ir pierādījumi, ka vietējā ainava būtiski ietekmē mūsu fizisko un garīgo labsajūtu

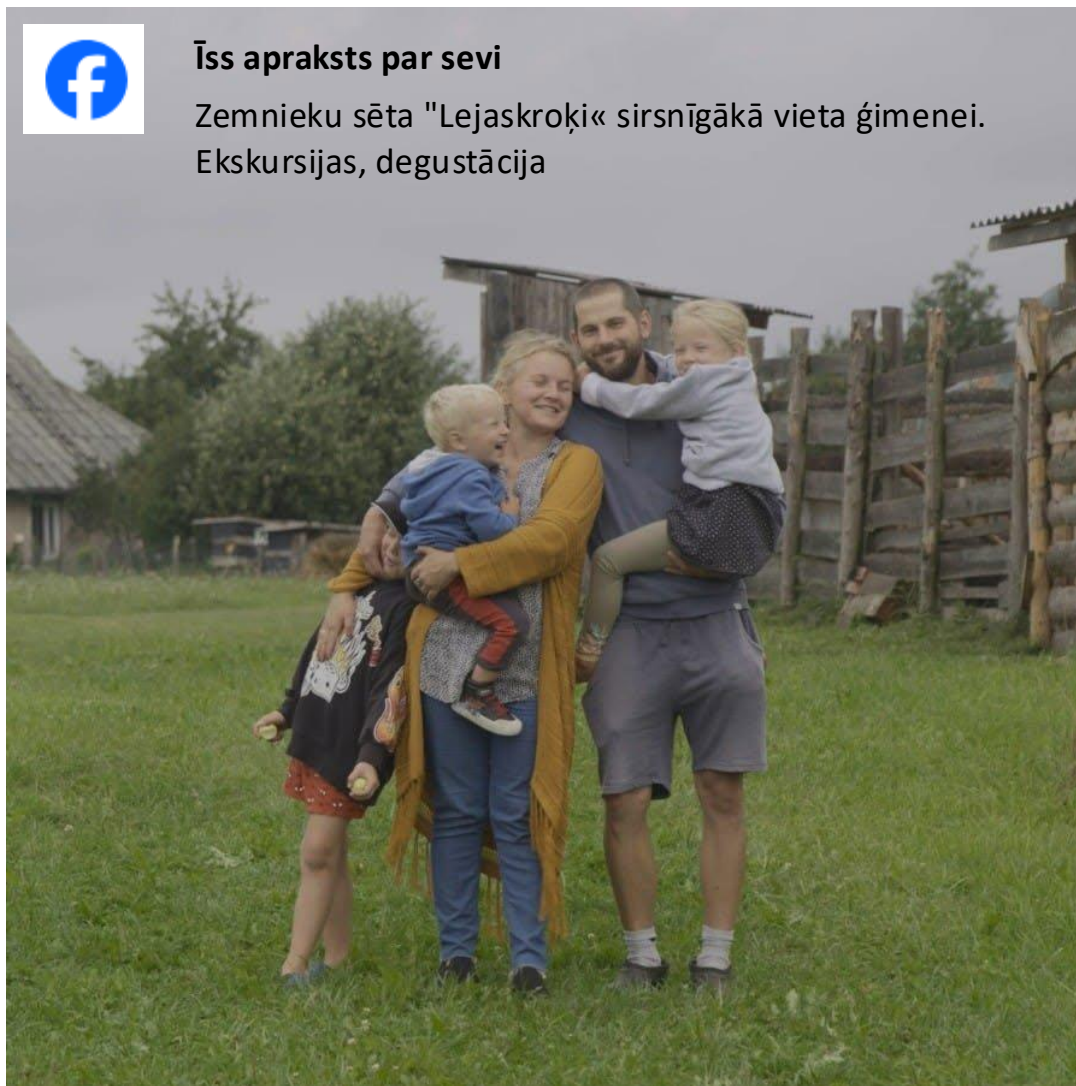

AINAVA SABIEDRĪBAS UZTVERĒ

Īss apraksts par sevi

Zemnieku sēta "Lejaskroķi" sirsnīgākā vieta ģimenei.
Ekskursijas, degustācija

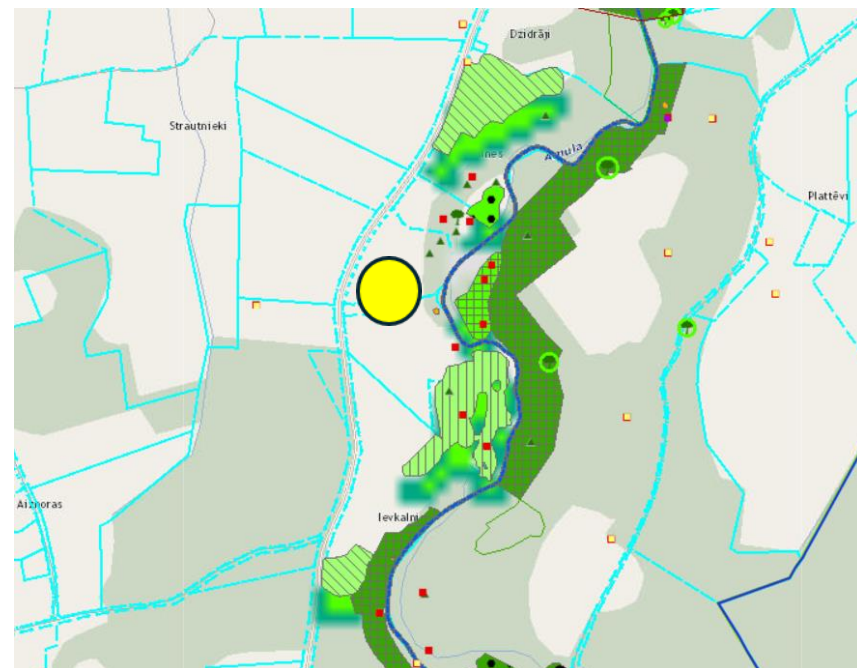
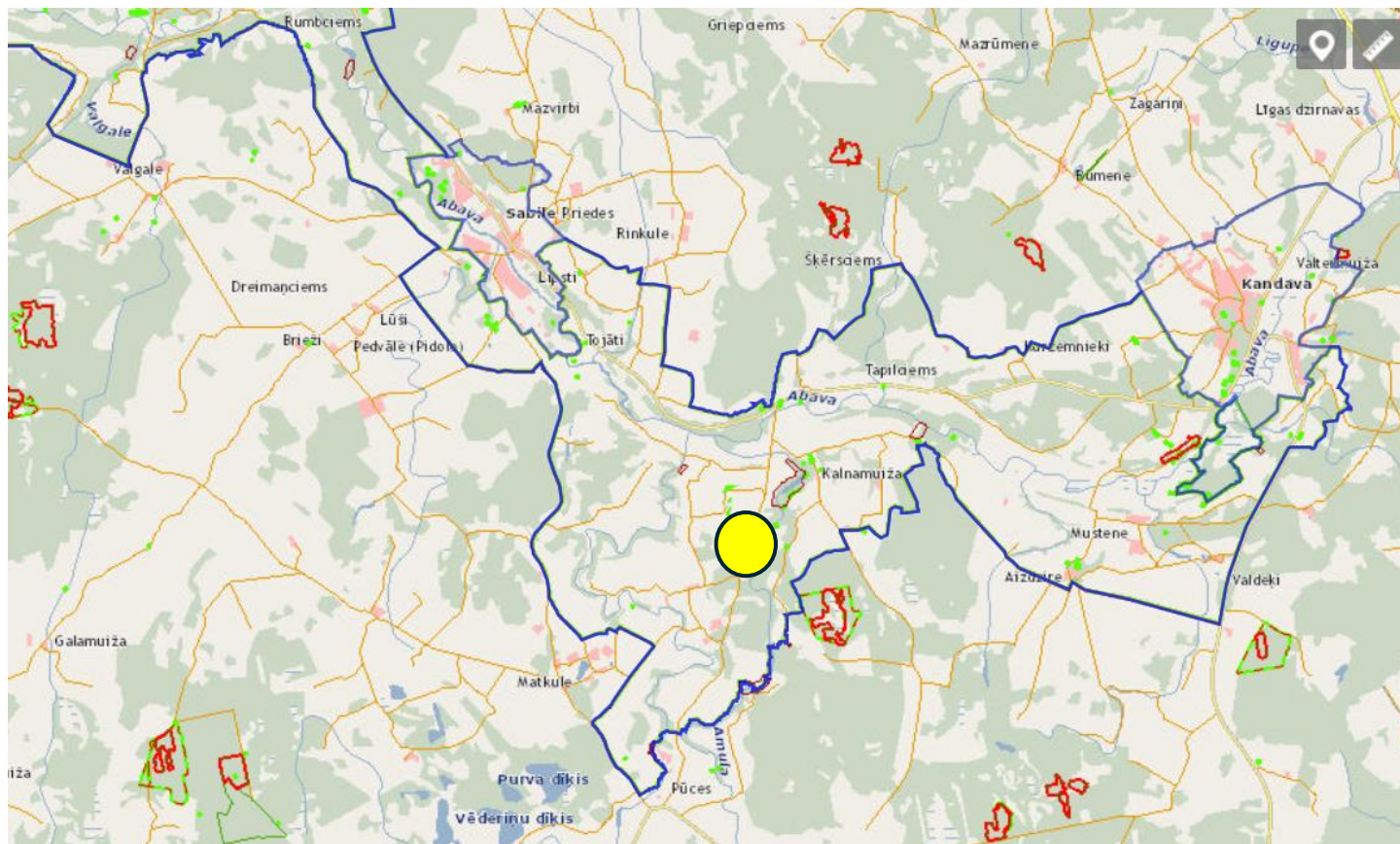

AR AINAVAS PLĀNOŠANU SAISTĪTĀS JOMAS

Kultūras ministrija	Zemkopības ministrija	Satiksmes ministrija	Ekonomikas ministrija	VARAM	Klimata un enerģētikas ministrija
Kultūras pieminekļu aizsardzība Arhitektūra Sabiedrības integrācija	Lauku attīstība Mež-saimniecības attīstība	Auto satiksme Ceļu infrastruktūra	Būvniecība Taut-saimniecības attīstība Tūrisms	Vides aizsardzība Teritorijas attīstības plānošana Ūdeņu pārvaldība	Klimata pārmaiņas Enerģētikas nozares attīstība

AR AINAVAS PLĀNOŠANU SAISTĪTĀS JOMAS

- DABAS AIZSARDZĪBA - ainava ir viens no bioloģiskās daudzveidības elementiem, taču netiek vērtēta kā kultūrvēsturiska vai estētiska vērtība.

<https://ozols.gov.lv/pub>

AR AINAVAS PLĀNOŠANU SAISTĪTĀS JOMAS

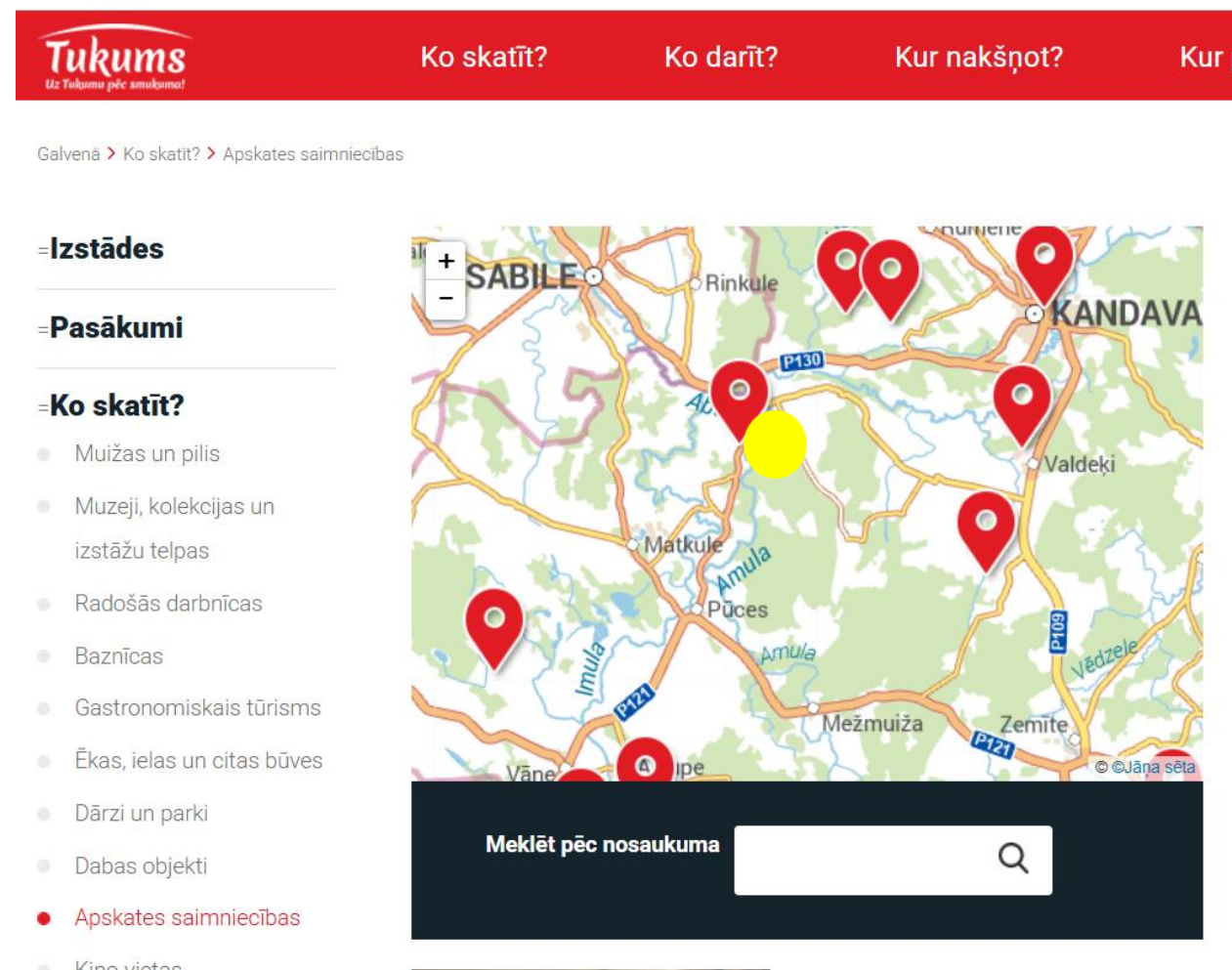
- LAUKSAIMNIECĪBA- viena no svarīgākajām Latvijas tautsaimniecības nozarēm un, tāpat kā mežsaimniecība, burtiskā nozīmē patērē lauku telpu kā resursu. Kopējā lauksaimniecības politika pašlaik ainavā darbojas kā **zaļināšanas vai ekoloģisko salu izpratne**, nevis palielina kultūrainavas vērtību, kas sniedz informāciju par vietējā mantojuma raksturu un samazina lauksaimnieciskās ietekmes risku (ekoshēmas)
- MEŽI un lauksaimniecības zemes ir tie, kas veido mozaīkas veida ainavu. Latvijas mežu ainava ir viena no Kultūras kanona ainavu vērtībām

<https://karte.lad.gov.lv/>

AR AINAVAS PLĀNOŠANU SAISTĪTĀS JOMAS

- TŪRISMS - ainava ir viens no galvenajiem tūrisma produktiem
- Nereti galvenais mērķis un pamatojums ainavu saglabāšanai un tematisko ainavu plānu izstrādei pašvaldībās ir aktīvās atpūtas un tūrisma attīstība
- dabas tūrisms, kultūras tūrisms, lauku tūrisms, ekotūrisms. To mērķis ir izzināt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglītoties dabas aizsardzības jautājumos, iepazīt kultūras mantojumu, tradīcijas un lauku dzīvesveidu

<https://visittukums.lv/lv/Ko-skatit/Apskates-saimniecibas/>

AINAVAS PLĀNOJUMA MĒROGI

- **Valsts un reģiona mērogs M 1:250000**

Kopējs konteksts

- **Vietējās pašvaldības mērogs M 1:50000...1:25000**

Kopēju mērķu un iespēju atspoguļojums

- **Lokālais mērogs M 1:10000**

svarīgi skatīties uz mazo mērogu kopējā kontekstā

Pētījuma mērogs

- Valsts un reģionālais mērogs
- Vietējās pašvaldības mērogs
- Lokālais mērogs 1:20 000 – 1:10 000

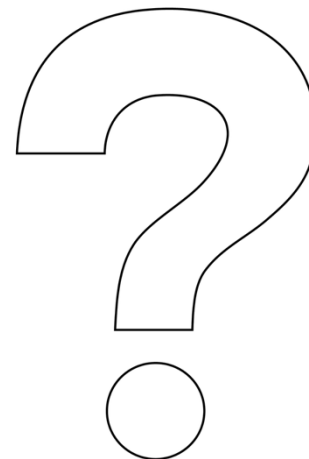
- Savstarpēja vienošanās starp vietējiem iedzīvotājiem
- Plānošanas rīks vai instruments
- Finanšu piesaistes rīks

Lokāla mēroga ainavas plānojumi ieteicami vietās, kur detalizēta vietējā perspektīva ir būtiska vai plānojumam ir kāds konkrēts mērķis, kur detalizācija ir būtiska

AINAVAS NOSAUKUMS

Ainavas nosaukšana vārdā nozīmē, ka konkrētā ainava tiek uzskatīta kā individuāla, savā ziņā unikāla, jo nevienā citā teritorijā nebūs tāds dabas un kultūrvēstures apstākļu, laika gaitā radīto vērtību kopums, tāda apdzīvojuma struktūra un ainavu telpu izkārtojums

KĀ NOSAUKSIM APKĀRTNES AINAVU?

Click to download as image

menti.com

8890 3147

AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

Trīs ainavas kvalitātes uz kurām balstīta ilgtspējīga apsaimniekošana ir:

- ekoloģiskās vērtības,
- sociālās un kultūras vērtības
- ekonomiskās vērtības.

Visas šīs vērtības ietekmē tradicionālās ainavas raksturu un vizuālo izskatu

Vērtējumā izveidota **matrica** šādām kvalitātēm:

- Dabas kvalitātes
- Vizuālās kvalitātes
- Sociālās kvalitātes

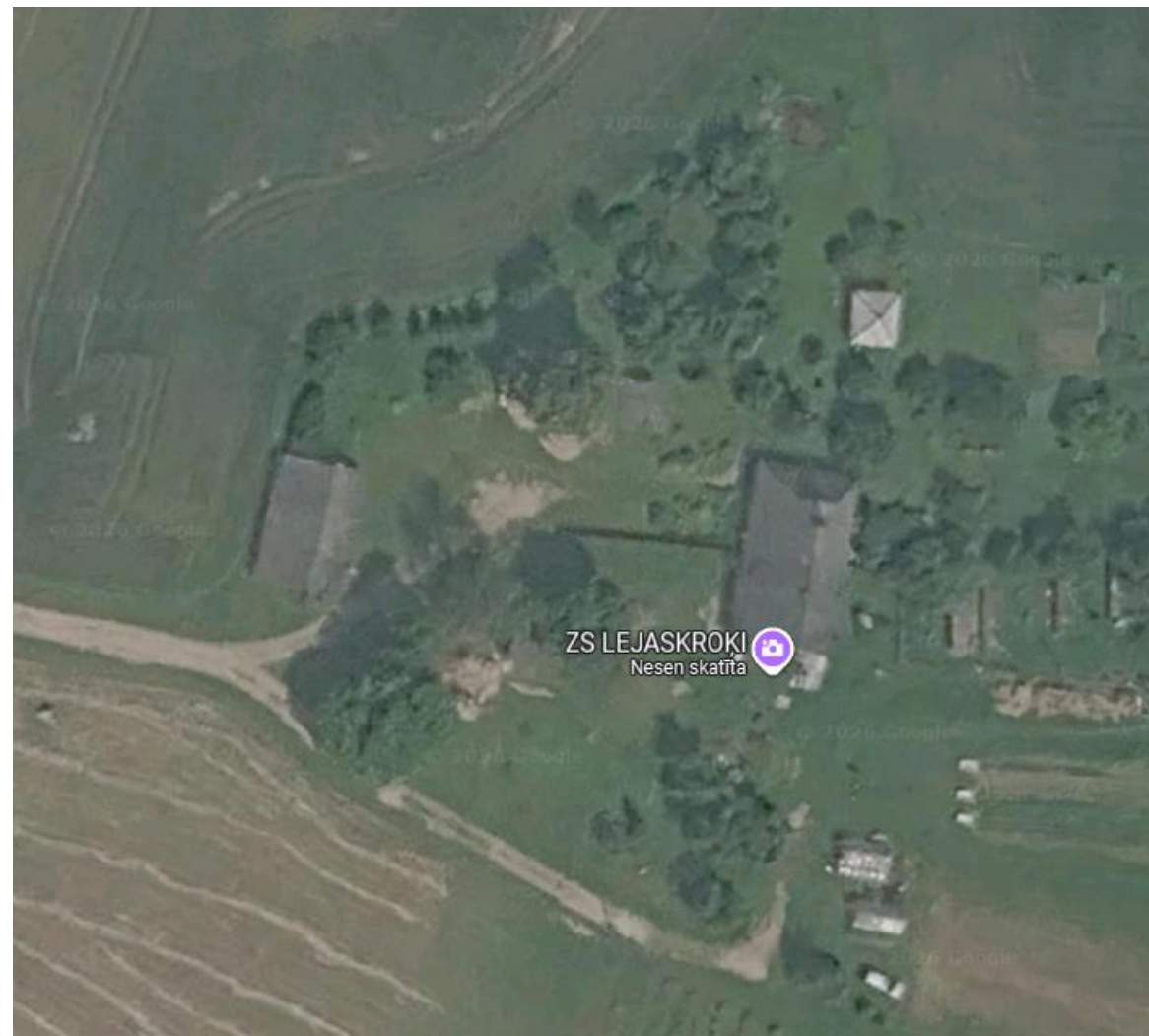
Pētījuma struktūra

- Ekoloģiskās vērtības
- Sociālās un kultūras vērtības
- Ekonomiskās vērtības
- Dabas kvalitātes
- Vizuālās kvalitātes
- Sociālās kvalitātes

AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

- Ainavas mērogs var būt ļoti dažāds, savukārt ainavas elementi ir nelieli un tos var identificēt gan dabā, gan aerofotogrāfijās.
- Ainavas elements ir dabas vai cilvēka radīts objekts, tostarp ekosistēmas veids, kas ir novērojams ainavas mērogā. Pēc formas ainavas elementi var būt dažādi – punkti, līnijas, laukumi.

Lokāla mēroga pētījumā iespējams katru ainavas elementu norādīt un nosaukt vārdā, stiprinot piederību konkrētai vietai, iespējams, pat mājvietai vai ģimenei. Daži ainavas elementi ir kā vietzīmes konkrētā teritorijā.

AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

	Vērtējuma kritēriji/ vērtējuma punkti	5	4	3	2	1	0
VIZUĀLĀS KVALITĀTES	ainavas mērogs un daudzveidība	plašs		ierobežots		šaurš	
	ainavas atklātums	izteismīga ekspozīcija		daļēji atklāti		šauri, noslēgti	
	ainavas elementu harmonija	harmoniski		nesaskanīgi		haotiski	
	ainavas siluets	izteismīgs		saskatāms daļēji		nav saskatāms	
	ainavas izteismīgums, elementi, simboli, dominantes	aizraujoši		neuzkrītoši		garlaicīgi	
	ainavas pieejamība	pieejama		daļēji pieejama		grūti pieejama	
	ainavas unikalitāte	unikāls		neparasts		parasts	

AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

	Vērtējuma kritēriji/ vērtējuma punkti	5	4	3	2	1	0
DABAS KVALITĀTES	reljefa formas ainavā	daudzveidīgas		neizteiktas		vienveidīgas	
	ūdensteces un baseini ainavā	redzamas		daļēji redzamas		nav redzamas	
	meži, krūmāji, koku puduri	ir dažādi		tikai nelieli		nav redzami	
	ekoloģiskie koridori	nodrošina pārvietošanos		fragmentēti		nav saskatāmi	
	Mazi, bioloģiski vērtīgi dabas elementi	redzami		viens vai daži		nav redzami	
	bioloģiskā daudzveidība	daudzveidīgi		dažādi		monotoni	
	unikālas dabas vērtības, ĪADT vai objekti	unikālas		vērtīgas		nav	

AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

	Vērtējuma kritēriji/ vērtējuma punkti	5	4	3	2	1	0
SOCIĀLĀS KVALITĀTES	Kultūrvēsturiski ainavas elementi	ir un ir redzami		nav saskatāmi		nav	
	Tradicionāli lauku ainavas elementi	labi saskatāmi		nav saskatāmi		nav	
	Zemes lietojuma veidi	raksturīgi		arī neraksturīgi		neraksturīgi	
	Degradējoši ainavas elementi	nav redzami		pamanāmi		atklāti redzami	
	Tehniskā infrastruktūra	nav redzami		pamanāmi		dominē	
	Tūrisma objekti/ vietas/ infrastruktūra	papildus vērtība		nedaudz izmaina		nav vai degradē	
	unikālas sajūtas, vērtības	unikālas sajūtas		svarīgas iedzīvotājiem		nav	

AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

Ainavas elementi, simboli, dominantes	Mazi, bioloģiski vērtīgi ainavas elementi	Kultūrvēsturiski ainavas elementi	Tradicionāli lauku ainavas elementi	Degradējoši ainavas elementi
lieli ainaviski izteiksmīgi koki koku alejas sakrālas celtnes kultūrvēsturiskas celtnes skatu torņi augļu dārzi karoga masti līkumaini ceļi viensētu ēku puduri	atsevišķi lieli koki koku rindas akmeņu kaudzes ceļmalas, grāvmalas ar dabisku veģetāciju krūmu puduri akmeņu kaudzes dīķi strauti putnu ligzdas	sakrālas celtnes kultūrvēsturiski nozīmīgas celtnes sabiedriski nozīmīgas ēkas (skolas, tautas nami, krogi) arheoloģiski pieminekļi kapsētas apdzīvojuma struktūra vietvārdi, nosaukumi	lauku sētas koku puduros laukakmens ēkas lieli, ainaviski izteiksmīgi koki koku alejas mājvietu norādes augļu dārzi lopu ganāmpulki pļavas tīrumi mājvietu nosaukumi	sabrukušas ēkas invazīvu sugu audzes pamestas jaunbūves aizaugusi lauksaimniecības zeme sadzīves atkritumi lauku ainavai neraksturīgas būves vai teritorijas nekārtīga saimniecība mērogam neraksturīgas būves

MĒĢINĀSIM DABĀ SASKATĪT UN NOVĒRTĒT AINAVAS ELEMENTUS

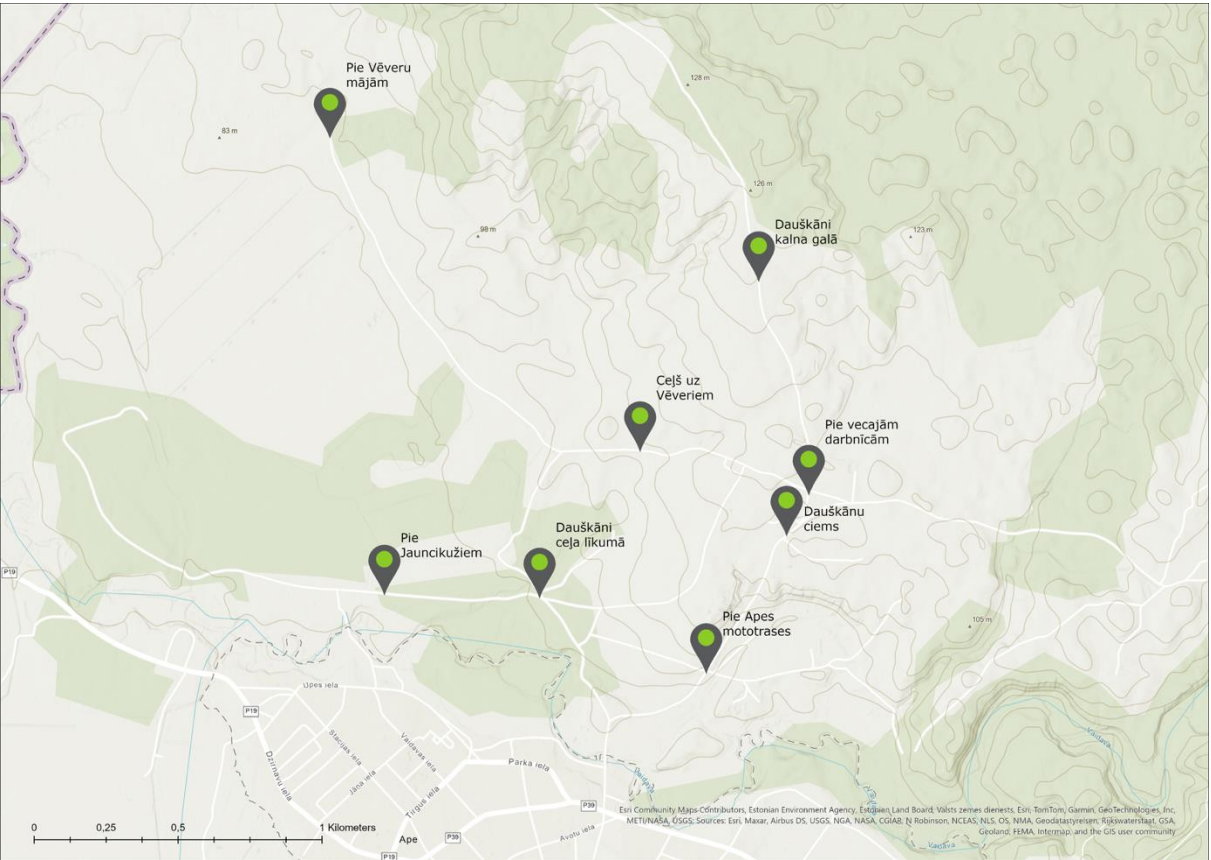
AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

- Datu ievākšana ArcGIS Survey123 mobilajā lietotnē, kas nodrošina rezultātu integrāciju ArcGIS vidē.
- Katrā vērtējuma punktā norādu apsekojuma datumu, ainavas vietas nosaukumu, skatu punkta atrašanās vietu.
- Veicu fotogrāfiju uzņemšanu (līdz 5 fotogrāfijām).
- Grafiskais attēlojums pēc matricas rezultātiem parāda attīstības tendences un svarīgumu, kā arī konkrētās ainavas kvalitāti.
- Iespējams apkopot vērtējumu katrā konkrētajā skatu punktā un izveidot vienotu vērtējumu visai lokāla mēroga ainavai.

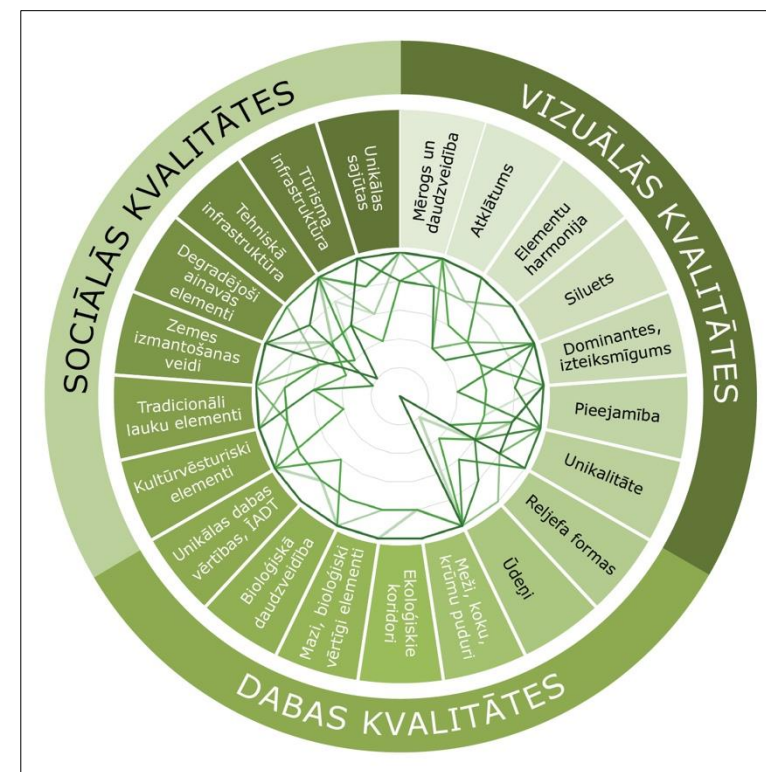
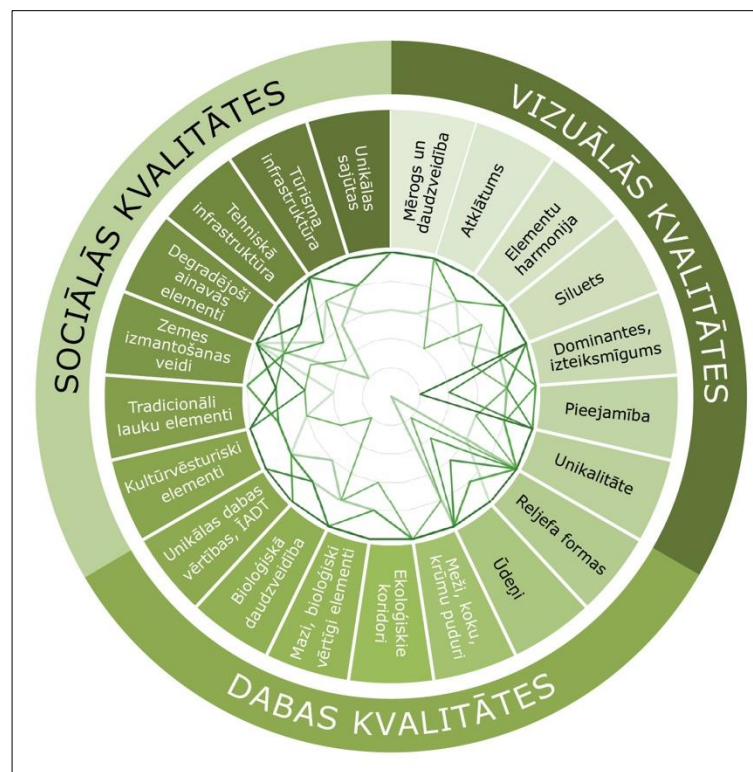
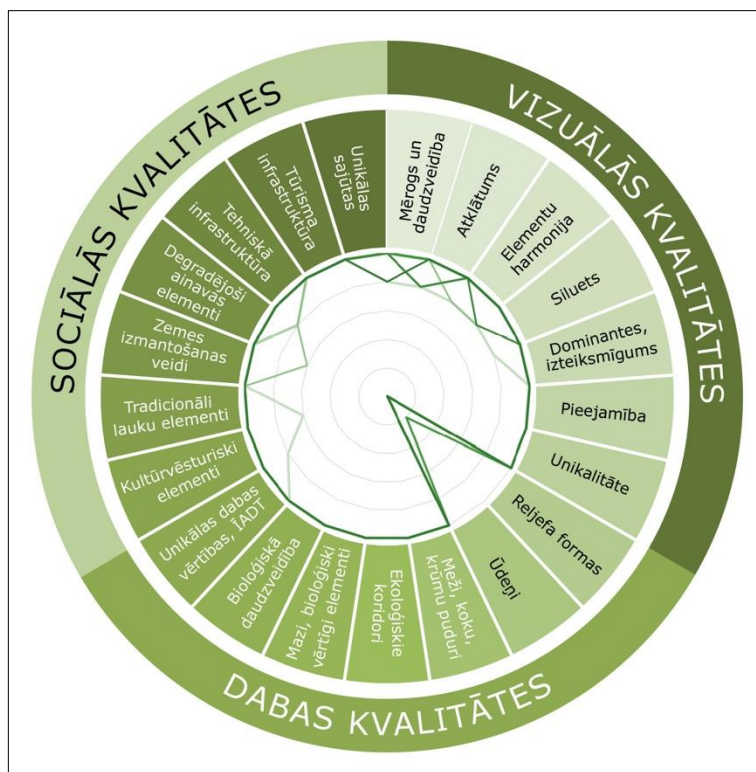
AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

Nr.	Ainavas nosaukums	vizuālās kvalitātes										dabas kvalitātes										sociālās kvalitātes										kopā	Piezīmes apsekojuma laikā	Fotogrāfijas no apsekojuma punkta
		ainavas mērogs un daudzv.	ainavas atklātums	ainavas elementu harmonija	ainavas siluets	ainavas dominantes	ainavas pieejamība	ainavas unikalitāte	reljefa formas	ūdeņi ainavā	meži, koku, krūmu puduri	ekoloģiskie koridori	mazi, bioloģiski vērtīgi el.	bioloģiskā daudzveidība	unikālas dabas vērtības, IADT	kultūrvēsturiski elementi	tradicionāli lauku elementi	zemes izmantošanas veidi	degradējoši ainavas elementi	tehniskā infrastruktūra	tūrisma infrastr., noslodze	unikālas sajūtas												
1	pie Apes mototrases	4	4	4	4	4	5	5	5	0	5	5	5	5	5	4	3	5	5	4	5	5	91	Mototrase mierīga. Apkārt viss apkopts, lauku vide										
2	Dauškānu ciems	5	4	5	5	5	5	5	5	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	99	Skaistas lauku sētas ar lieliem kokiem, ceriņi gar ceļu										
3	pie vecajām darbnīcām	5	5	4	4	5	5	5	5	0	5	5	5	5	5	5	5	5	3	4	5	5	95	Transformators, vecās ķieģeļu būves, skaista aleja uz mājām										
4	Dauškāni kalna galā	5	5	5	5	5	5	5	5	0	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	100	Izcili, elpu aizraujoši. Ļoti tāls skatu punkts, izteismīgi										
5	ceļš uz Vēveriem	5	5	5	5	5	5	5	5	0	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	100	Ļoti skaisti skati uz laukiem, pagurumi, lauku sēta										
6	pie Vēveru mājām	5	5	5	5	5	5	5	5	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	101	Aleja pie mājām, mazas lauces meža ielokos										
7	pie Jauncikuziem	5	4	5	4	5	5	5	5	0	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	98	Atpūtas vieta ļoti kopta, tālāk serviss										
8	Dauškāni ceļa līkumā	4	5	5	5	5	5	5	5	0	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	99	Patīkams mērogs, skaista lauku sēta, koku rinda vai alejas paliekas										

REZULTĀTI

AINAVAS ELEMENTU KVALITĀTES

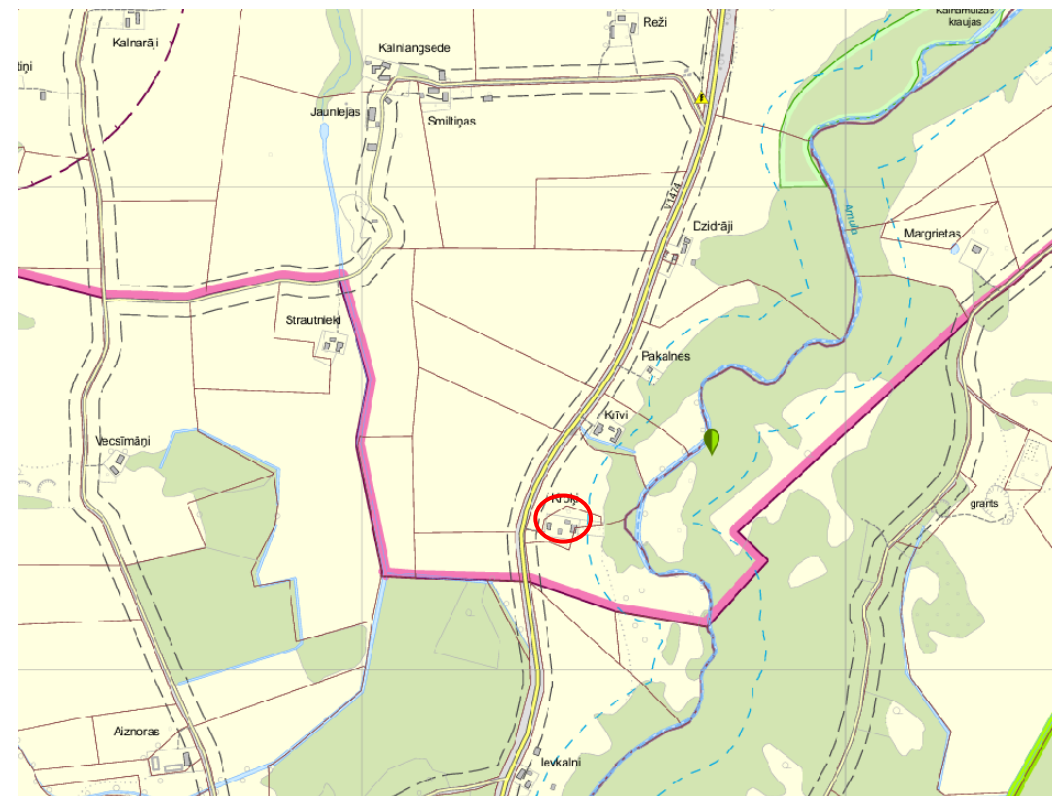
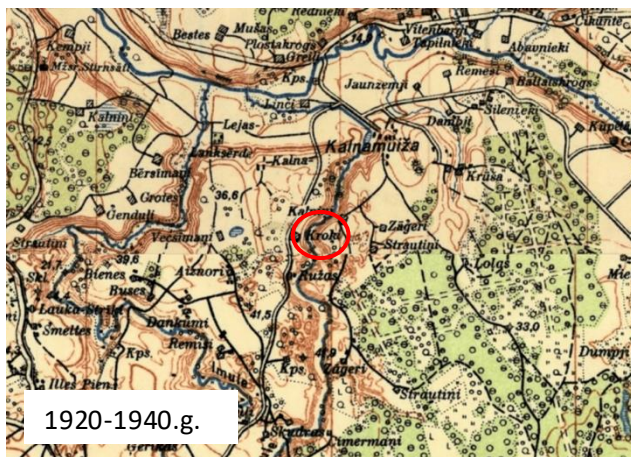
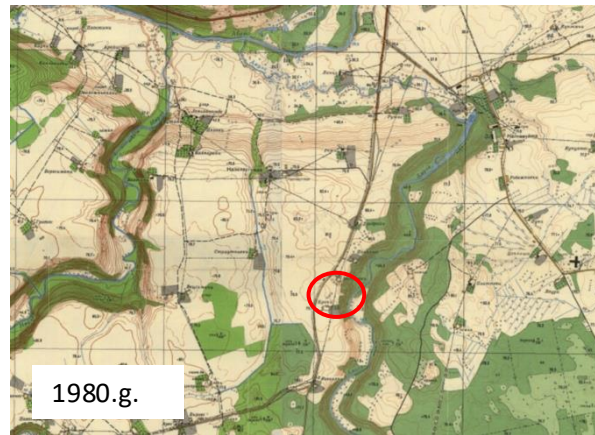
REZULTĀTI

PĒTĪJUMA GAITA

TEORĒTISKĀ IZPĒTE

- vēsturiskā izpēte

TEORĒTISKĀ IZPĒTE

- spēkā esošo attīstības plānošanas dokumentu izpēte

Tukuma novada IAS

- Tukuma novadam raksturīgs daudzveidīgs reljefs un ainava.
- Novada dabas teritoriju telpisko struktūru veido lauksaimniecības zemes, pļavas, meži un ūdeņi, dabas aizsargājamās teritorijas.
- Saglabātas dabas, kultūrvēsturiskās un ainaviski vērtīgās teritorijas ir būtisks resurss pievilcīgai Tukuma novada dzīves telpas, rekreācijas un tūrisma attīstībai.
- Attīstībai nozīmīga ir gan cilvēku veidota ainava, gan dabas ainavas.

Tukuma novada attīstības programma 2022.-2028.gadam

VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprītes ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana

- Telpiskās attīstības perspektīva - Ainavu un kultūrvēsturisko telpu saglabāšana un attīstība
- Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība - Zaļo zonu izveide pilsētās un kultūrvēsturisko ainavu saglabāšana rekreācijai un tūrismam

Rīcības un investīciju plāns:

U.8.5/2 Antropogēno slodzi mazinošas tūrisma infrastruktūras attīstība un biotopu apsaimniekošanas pasākumi Abavas

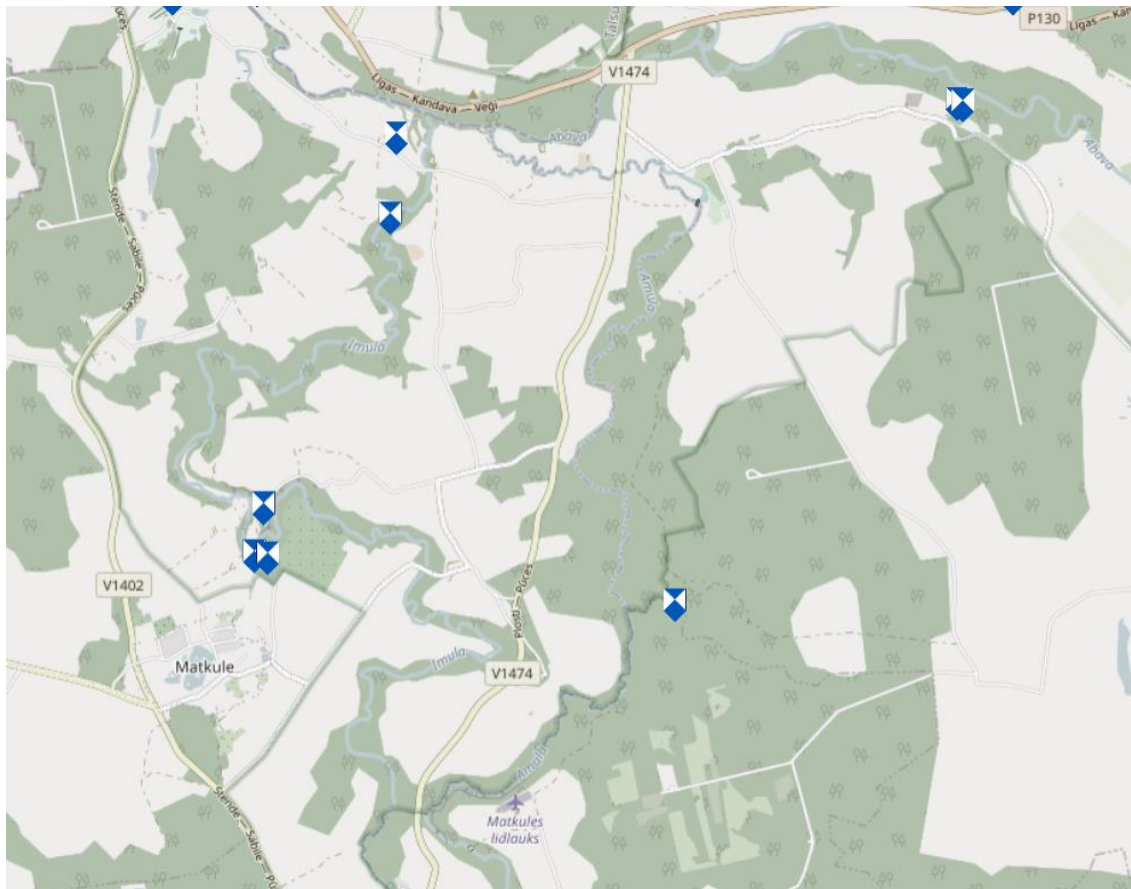
Senlejā **Izveidota pastaigu taka, laipas, norāžu zīmes, informācijas stendi Čužu purvā**, Kandavā, lai mazinātu antropogēno slodzi īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Pie Čužu purva izbūvēts stāvlaukums un tualetes.

U.8.5/4 Imulas upes apsaimniekošanas pasākumi Kandavas novadā.

Veikta latvāņu iznīcināšana, izplatības samazināšana 6,5 ha teritorijā Imulas upes ielejā, veicināta dabas parka “Abavas senleja” ainaviskā un kultūrvēsturiskā vērtība

TEORĒTISKĀ IZPĒTE

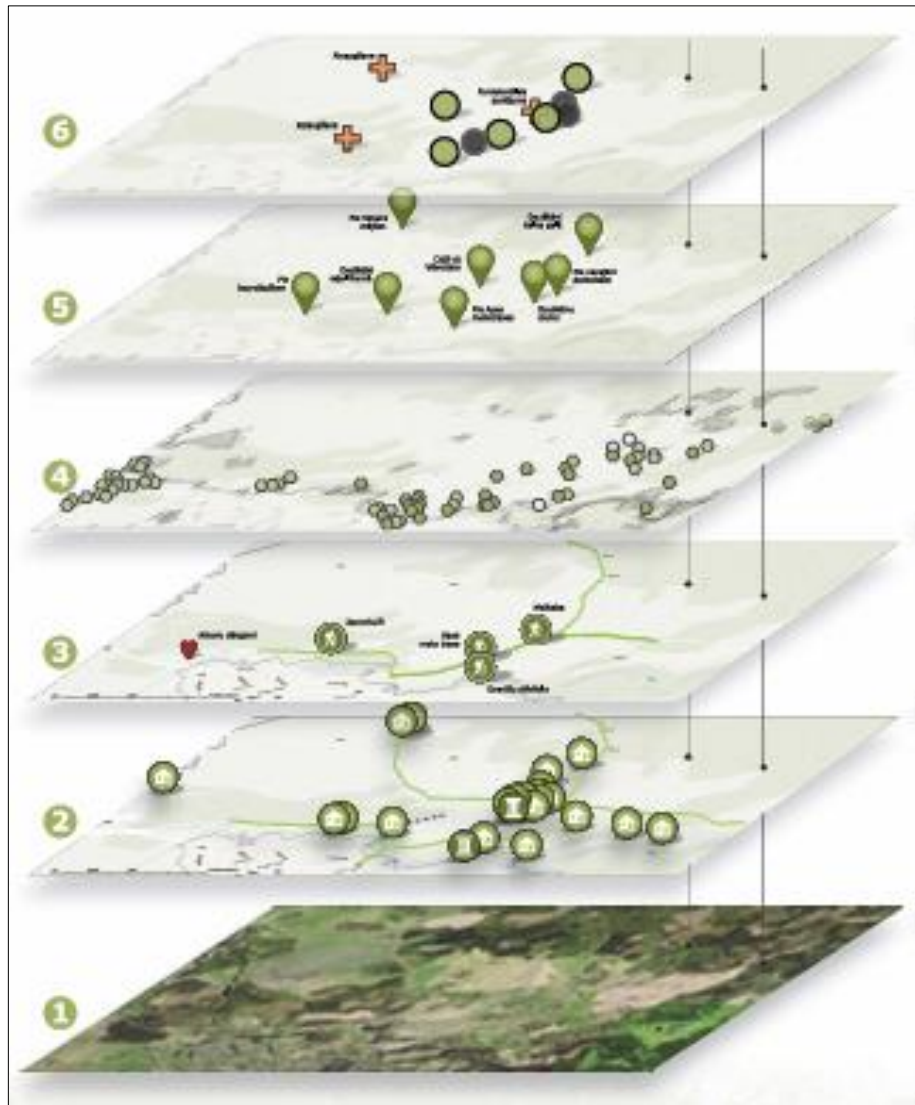
- Kultūrvēsturiski elementi
- Populāri apskates objekti

Imulas dabas taka
Buses baznīcas kalns
Matkules Kuršu pilskalns
Zviedru cepure
Pūces ūdensdzirnavas
Pedvāles brīvdabas mākslas muzejs
.....

<https://karte.mantojums.lv/>

KARTOGRĀFISKĀ MATERIĀLA SAGATAVOŠANA

- Karšu slāņi
- Dabā veiktās piezīmes

6. Ainavas dominantes, iespējamie apdraudējumi, degradējošie elementi

5. Apsekojums dabā

4. Dabas vērtības

3. Kultūrvietas, tūrisma objekti un maršruti

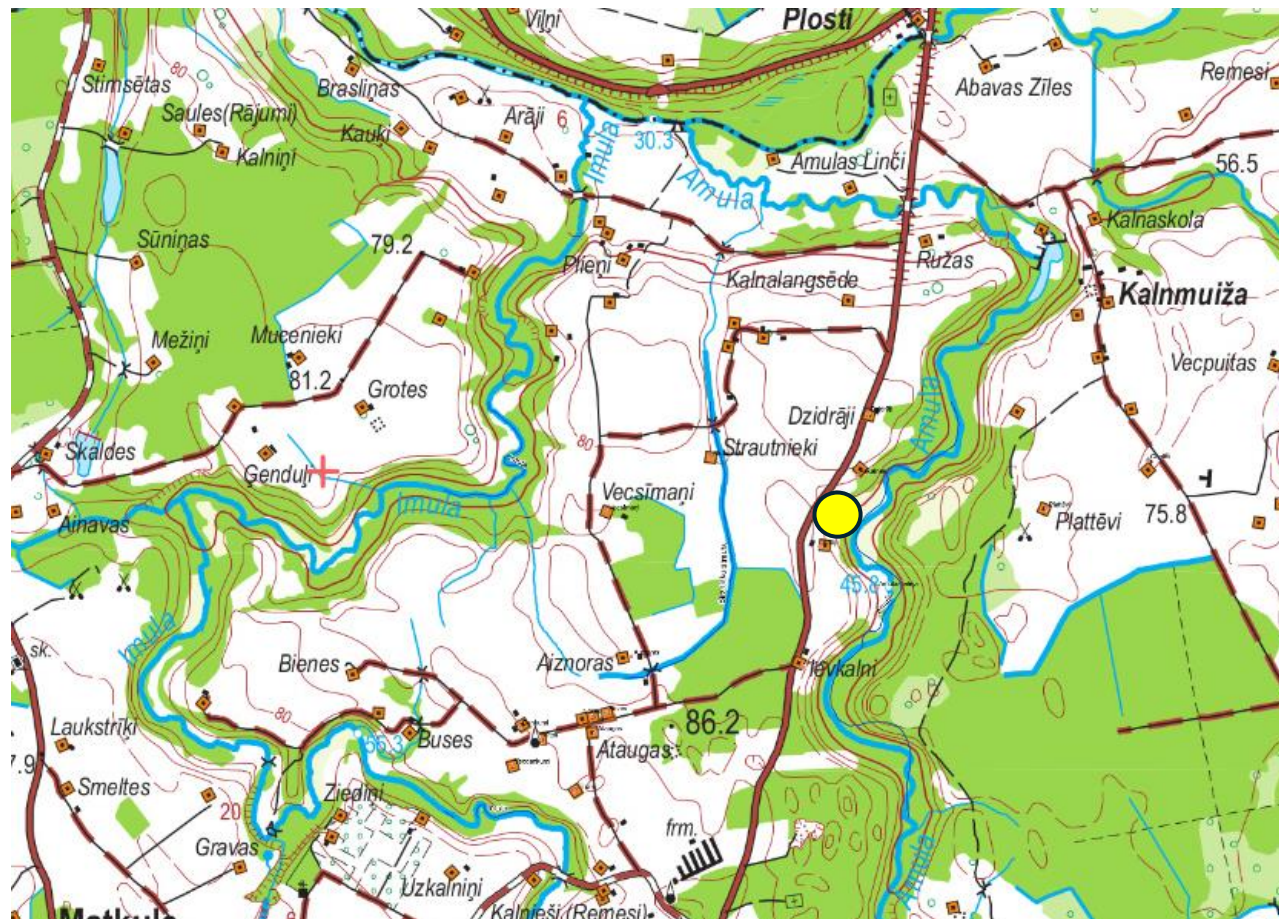
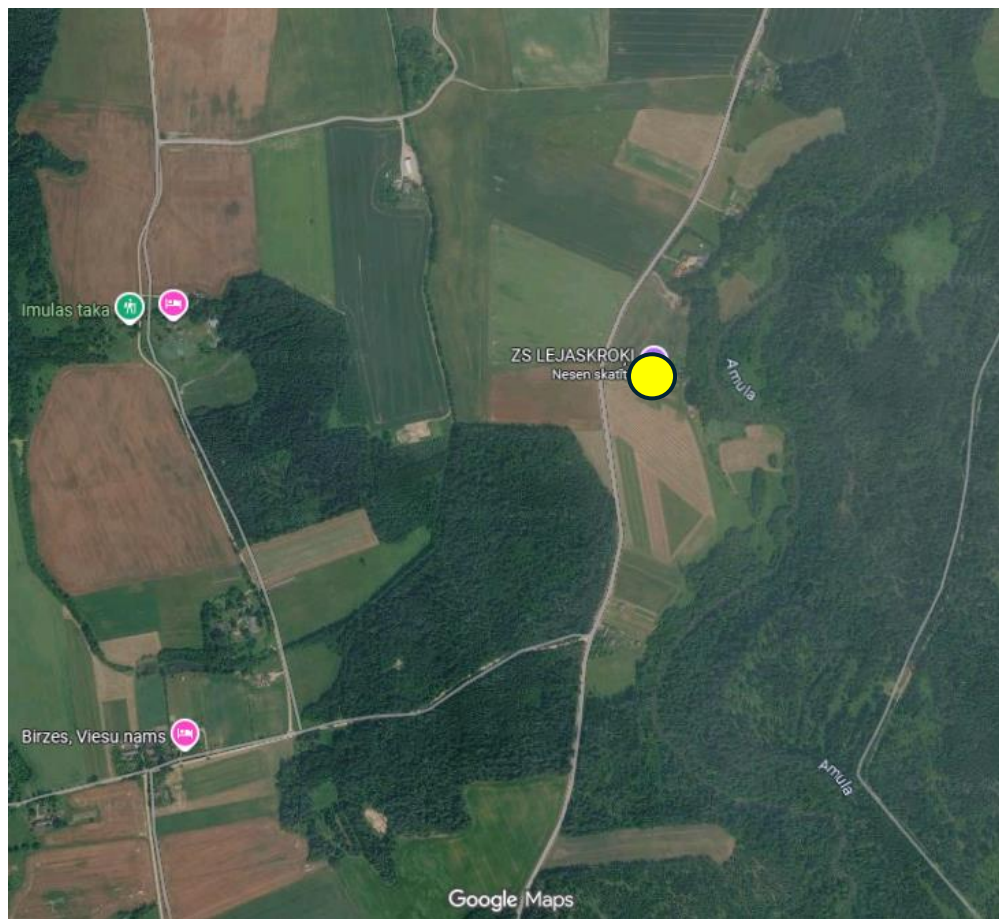
2. Kultūrvēsturiski un tradicionāli ainavas elementi

1. Aerofoto karte

Ainavas elementu attēlojums kartogrāfiskajā materiālā parāda to koncentrācijas, vērtīguma vai apdraudējuma biežumu

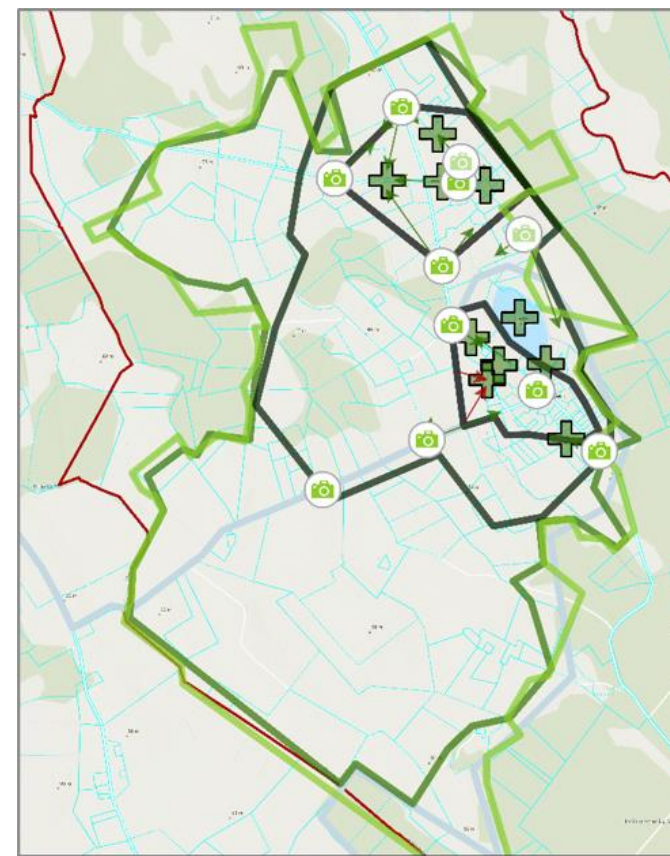
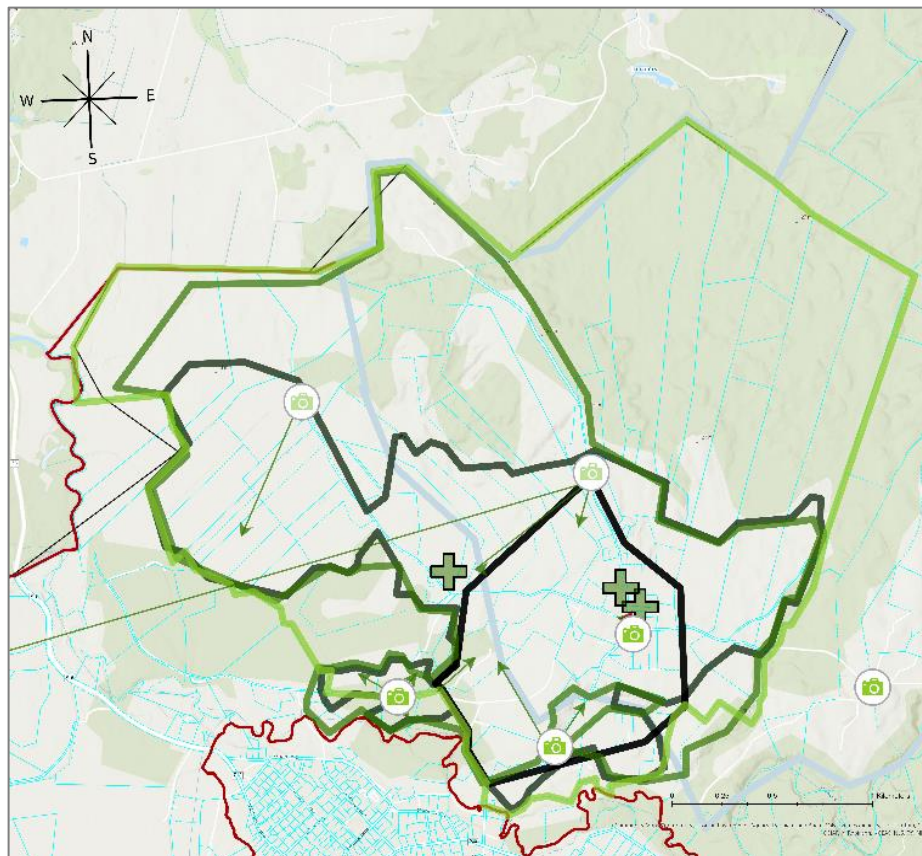
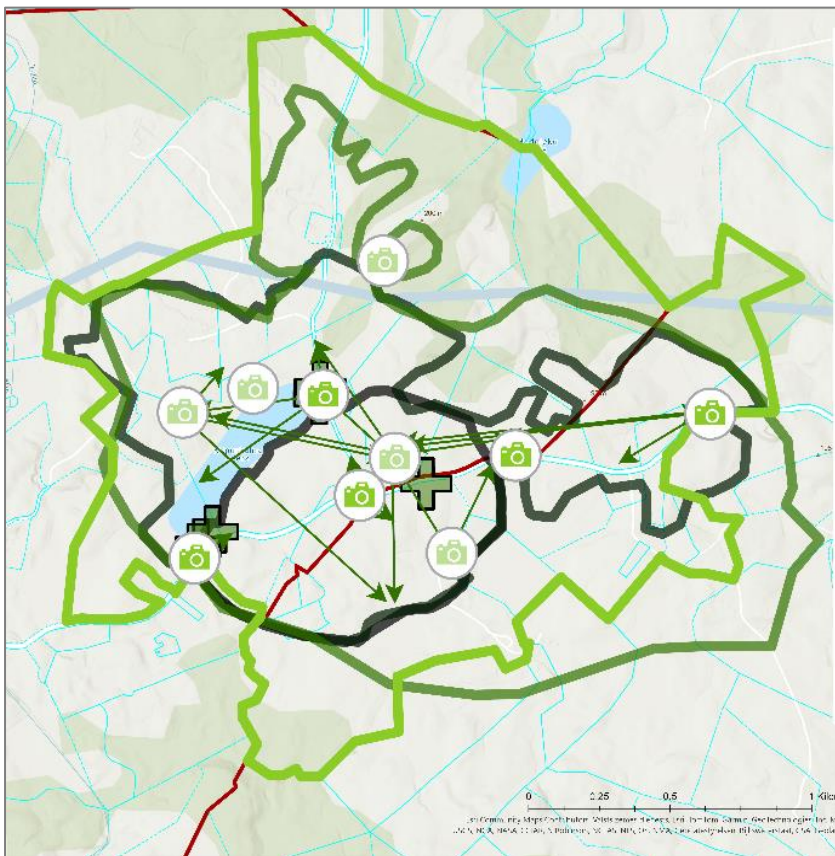
LAUKA PĒTĪJUMI

- Matricas novērtējums
- Apsekojuma punkti

AINAVAS ROBEŽAS

mikro ainavas robeža,
vērtīgo ainavas elementu robeža,
robeža pa kadastra robežām

IEDZĪVOTĀJU APTAUJA

- konkrētu, reālu ainavu izpēte un plānošana ir viegli uztverama un saprotama arī cilvēkiem bez speciālas izglītības, jo ainava ir ierastā dzīves vide, tā atbilst cilvēka uztveres mērogam
 - Iedzīvotāju aptauja sagatavota ArcGIS Survey123 mobilajā lietotnē, kas nodrošina rezultātu integrāciju un datu apkopošanu ArcGIS vidē
-
- konkrētās ainavas personīgā nozīme un pazīstamākie, vērtīgākie ainavas elementi vai vietas.
 - izpratne par tradicionāliem lauku ainavas elementiem,
 - izpratne par ainavas plānošanas procesu un iespēju piedalīties plānošanā
-
- vecums, izdalot četras vecuma grupas, kas liecina par paaudžu viedokli ainavas vērtību izpratnē,
 - nodarbošanās veids, ļaujot atsevišķi izdalīt jomas speciālistu viedokli,
 - saistība ar konkrēto ainavu, ļaujot iegūt personīgu, pieredzē balstītu viedokli.

IEDZĪVOTĀJU APTAUJA

apkārtnes ainava man ir:
man ir ļoti svarīga un es to uzskatu par vērtību
man patīk un es par to priecājos
visu laiku mainās un es pieņemu izmaiņas
man svarīga tikai man tuvā apkārtnē
man nav svarīga
cits....
Attīstība ainavā:
ir jāplāno, saglabājot vērtības
ir jāplāno, domājot par attīstību
notiek pati no sevis
nav jāplāno
nesaprotu, ko nozīmē ainavas attīstība
cits
Šobrīd vai agrāk es:
darbojos ainavu, plānošanas, arhitektūras jomā
darbojos dabas zinātņu jomā
darbojos lauksaimniecības jomā
darbojos mežsaimniecības jomā
darbojos tūrisma jomā
cits

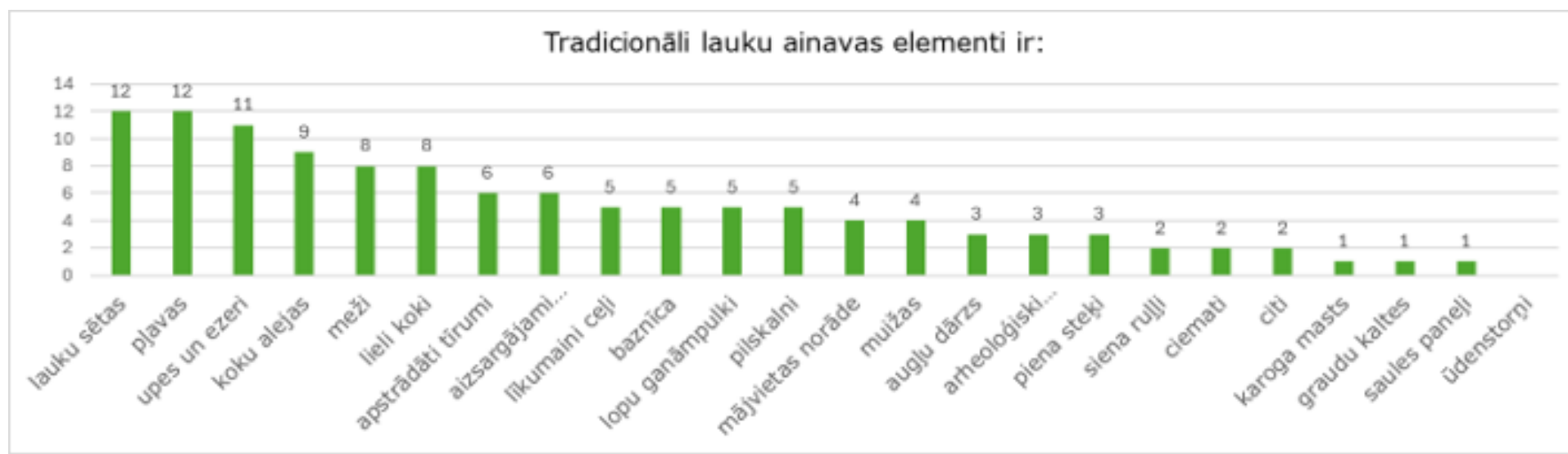
Apkārtnes ainavā es:
esmu kādreiz dzīvojis vai dzīvoju šobrīd
atpūšos, pavadu brīvdienas,
apmeklēju tūrisma objektus
izbraucu cauri un neapstājos
tikai strādāju
neesmu bijis
citi
Plānošanas procesā es:
pieņemu aktīvi
sekoju līdzī, bet nepieņemu
pieņemu tikai tad, ja tas saistīts ar manu īpašumu
nezinu kā to darīt
man vienlīdz, lai jau viņi plāno
cits
Mans vecums:
līdz 25 gadiem
26-50 gadi
51-75 gadi
vairāk kā 75 gadi

Tradicionāli lauku ainavas elementi
Skaistākā apkārtnes ainava
Pievieno savu ainavas foto

menti.com
1176 9549

IEDZĪVOTĀJU APTAUJA

VADLĪNIJAS AINAVAS ATTĪSTĪBAI

- Raksturo galvenās vērtības
- Norāda attīstības tendences
- Definē apdraudējumus un paredzamo izmaiņu scenāriju
- Definē iespējamus pasākumus prioritārā secībā

- Ideālie jeb ilgtermiņa mērķi un uzdevumi
- Īstermiņa mērķi un uzdevumi
- Konkrētas rīcības
- Vai ir saskaņā ar plānošanas dokumentiem?

Figure 9.1: Landscape Design Guidance for Forests and Woodlands in Dumfries and Galloway

Key

Existing planting

New planting (fenced)

Restructured forest

Hatching indicates conifer woodland

Re-establish hedgerow and field tree patterns

Plant steep riverbanks, levees, bluffs and loch margins with deciduous species

Establish new native woodlands adjacent to loch. Follow the valley landforms to reinforce their pattern

Enhance enclosure pattern with field corner planting and shelterbelts

Extensions to policy woodlands following the landform

Either leave the glacial features (drumlins) on the valley floor unplanted and open to view or plant them to emphasise the landscape feature (as shown)

Establish small to medium scale woodlands in landform folds and tributary valleys, using a high percentage of broadleaves

**Lower Dale
Middle Dale
Flooded Valley**

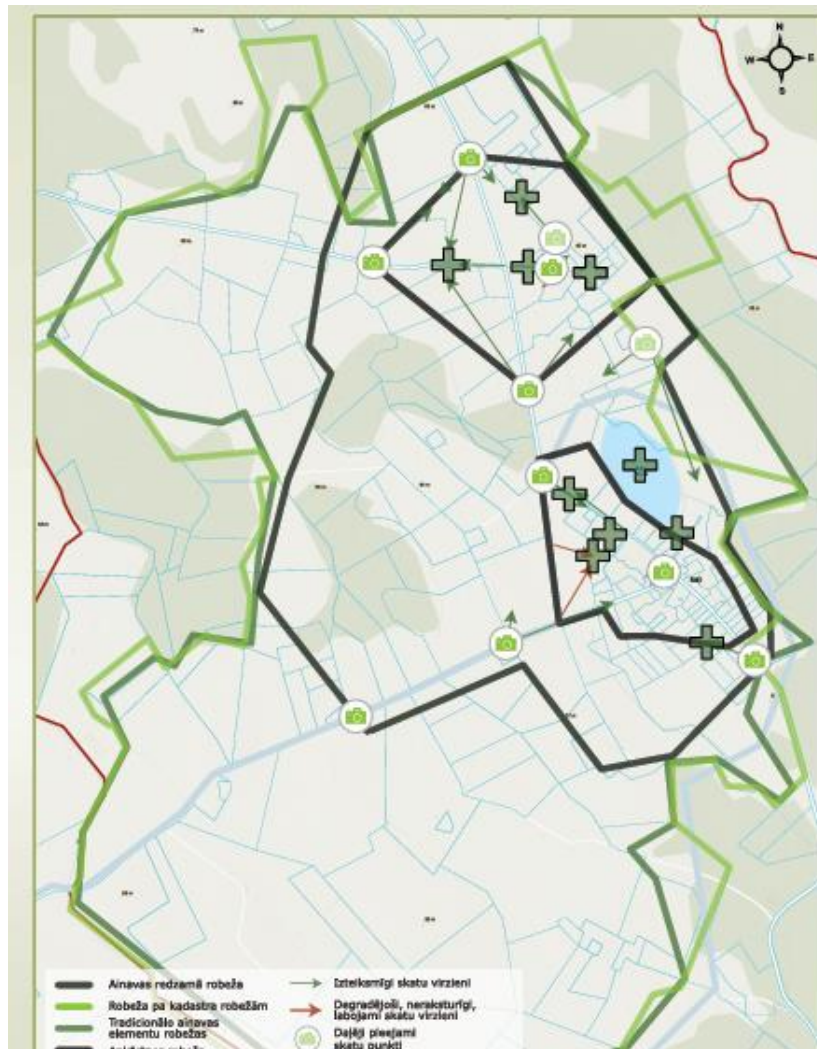
Manage and improve riparian and wetland woodland and scrub habitats on Flooded Valley margins

Vary edges by introducing areas of low density planting, with clumps of shrubs and native broadleaves to maintain diversity and provide views of flooded valleys

As forests are restructured, establish new edges with species and structural diversity, softening the margin to open space and following the contours

Source: ERM (1998) *Landscape Design Guidance for Forests and Woodlands in Dumfries and Galloway*. Forestry Commission, Dumfries and Galloway Council, Scottish Natural Heritage.

VADLĪNIJAS AINAVAS ATTĪSTĪBAI

Mērķis –

precizēt kultūrvēsturiskās ainavu telpas vērtīgos ainavas elementus, precizēt ainavas robežas un sagatavot vadlīnijas ainavas attīstībai un pārvaldībai.

Ilgtermiņa mērķis –

saglabā senos ainavas kultūrvēsturiskos elementus, atbrīvojas no degradējošā ainavas uzslāpējuma.

Īstermiņa mērķi un uzdevumi:

- nepieļaut sabiedrisko ēku degradāciju un rast tām jaunu pielietojumu,
- kā īpašas ainavas vērtības atzīmēt koku alejas, atsevišķus izteiksmīgus kokus ainavā, kas ir sena ainava struktūru liecinieki,
- saglabāt un veidot jaunus ainavas elementus,
- ar finansiāliem rīkiem motivēt īpašniekus sakopt, nojaukt vai atjaunot degradētās ēkas.

Rīcības:

- nojaukt vai sakopt atpūtas namiņus diķa krastā,
- veikt diķa tīrīšanu, nepieļaut aizaugšanu,
- atbrīvot no apauguma Sēļu dzirnavas.

Skaistākās lauku ainavas iedzīvotāju vērtējumā ir:

lauku sētas, koku alejas, muižas un lieli, ainaviski vērtīgi koki, Sēļu muiža, klētis un stallis, muižas parks un aleja, Pantenes muižas drupas, parks, Pantenes svētavots, Sēļu diķis, ceļa posms no Idus, citi lauku ceļi, Pujēnu svētlauks, vecie koki, redzami lopu ganāmpulki.

1839. g.

1917. g.

1920.-1940. g.

Territorijas plānojums

SECINĀJUMS

Ainava nav un nevar palikt kā muzeja vērtība. Tās ilgtspējīga attīstība ir pakļauta dažādiem mūsdienu procesiem, tādiem kā globalizācija, urbanizācija, lauksaimniecība, u.c., inerci saglabājot materiālās ainavas struktūrās un elementos. Lokāla mēroga ainavas plānojuma izstrāde ir ļoti darbietilpīgs process. Ideālā gadījumā plānojums ir kā kopienu vienojošs ietvars, kas tālāk saistošs pagasta, novada un valsts mērogā. Ainavu ilgtspējīga attīstība un apsaimniekošana nevar būt atkarīga tikai no ekspertu viedokļa un normatīvajiem aktiem, daudz lielāka nozīme ir vietējās kopienas iesaistei, jo ainava ir dzīva. Iespējams, ka 21. gadsimtā tradicionāla ainava var pastāvēt tikai ar finansiālu atbalstu, jo to nevar uzturēt vietējā kopiena.

PALDIES PAR UZMANĪBU!